

EDITORIAL

Canícula crònica

Rebreu aquesta TOSCA a les portes de la Festa Major de Moià, una celebració que comporta, associades, idees tan positives com festa, vacances, concerts, espectacles i retrobaments. De fet, el juliol ha estat curull de festivals al Moianès, amb la novetat del retorn d'Ex Abrupto a Moià, que ha tingut gran impacte.

Però l'estiu comença a tenir també una càrrega negativa, gairebé de «culpabilitat» col·lectiva, per un repte global pendent. I és que el progressiu augment de les temperatures no és solament una evidència estadística. És quelcom que ens comença a afectar el dia a dia i que condiciona la fruïció estival. Alguna cosa no va bé i aquest estiu sembla fet a mida per a expressar-ho. Setmanes de calor mantinguda i de temperatures rècord van obligar a fer gratuïta la piscina municipal, es van tancar els accessos a parcs naturals per l'elevat risc d'incendi —que, de moment, no han afectat el Moianès— i, per si no n'hi havia prou, ha arribat amb força a la comarca la plaga de la papallona del boix.

La xafogor sembla haver afectat també les relacions entre els partits independentistes. Els pactes derivats de les eleccions municipals van limitar encara més la confiança i l'entesa entre ERC i JxCat. Ambdós partits van fer pactes amb el PSC en diferents municipis, que van provocar escaldades i coïssor i que han mostrat la part menys edificant de la gestió política. Aquesta calitja també ha afectat la constitució dels consells comarcals.

Al Moianès, però, l'ambient polític en-

rarit s'ha fet visible en la constitució de la Diputació de Barcelona. Dionís Guiteras en va ser, en la legislatura passada, vicepresident primer, amb un pacte entre els ara anomenats postconvergentes i Esquerra, sota la presidència per als primers. Des d'aquesta revista hem destacat, en alguna ocasió, la importància per a la nostra comarca de tenir influència a la Diputació. Que l'alcalde de Moià n'hagi estat el segon càrrec deu haver influït en el ritme d'aprovació d'un projecte tan estratègic com la nova Estació Depuradora d'Aigües Residuals i en altres inversions menys ostentoses. La constitució de la nova Diputació va tenir lloc l'11 de juliol. ERC, empatada amb el PSC en nombre de diputats, presentava com a candidat Dionís Guiteras. Hauria estat un esdeveniment històric: un segle després d'Enric Prat de la Riba, un altre castellerçolenc encapçalant la Diputació... Sens dubte, hauria estat molt positiu per als interessos del Moianès, més enllà d'afinitats polítiques. De fet, la presidència va anar a Núria Marín (PSC), alcaldessa de l'Hospitalet. Els desencontres entre els dos partits hegemònics a la nostra comarca ens haurà fet perdre protagonisme i haurà allunyat una mica els recursos disponibles.

Els dies s'escurcen i és d'esperar que la temperatura ambiental —tant la meteorològica com la política— es rebaixi, que ja arribarà una tardor «calenta» amb les sentències del judici del Procés. Mentrestant, és temps de festa major. Segui com sigui, gaudiu-ne.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
Nou cartipàs municipal. <i>J. Clarà</i>	5
Guiteras no succeeix Prat de la Riba. <i>J. Font</i>	6
Moianès	8
Notes terçolenques. <i>R. Puig</i>	8
Opinió	11
Una realitat tangible. <i>V.H. Marcet</i>	11
Cançó de les paraules. <i>P. Criach</i>	13
Les entitats informen	14
L'Esplai de la Gent Gran informa	14
Notícies del Cercle. <i>Cercle Artístic del Moianès</i>	15
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	16
Xics Festival	18
La Universitat d'Estiu del Moianès 2019	19
Actes i esdeveniments	21
Els gegants vells, restaurats. <i>J. Clarà</i>	21
Gominola Teatre, deu anys! <i>E. Permanyer</i>	24
Perfils	27
Roser Blázquez. <i>E. Roca</i>	27
José Luis Rodríguez Lara. <i>D. Prat</i>	29
Art	31
Ex Abrupto, de nou a Moià. <i>E. Permanyer</i>	31
Moià, paisatge d'inspiració de Planas Dòria. <i>R. Portet</i>	34
De fora estant	38
Concert català a Roma. <i>C. Riera</i>	38
Lletres	39
Una obra molt útil i explícita. <i>M. Serrà</i>	39
Versos diversos... <i>B. Fonts</i>	41
Plafons informatius a Moià. <i>M. Baqués</i>	42
El racó dibuixat	44
Sempre m'ha agradat dibuixar. <i>M. Liria</i>	44
Sopa de lletres	45
Una mica d'història	46
Oficis i personatges (8): Mateu Comellas. <i>R. Portet</i>	46
L'Estany, discussions i papers de fa cent anys. <i>I. Fonoll</i>	51
Màquina de trinxar carn. <i>J. Carrera</i>	54
Natura	55
La papallona del boix irromp al Moianès. <i>J. Font</i>	55
Miscel·lània	59
A propòsit d'incapacitats ... <i>F. Rochel</i>	59
Records moianesos. <i>Germans Solà i Franquesa</i>	61
Publicacions	62
Breus / Moviment demogràfic	65
Dades meteorològiques	66

40 anys de La Fura,
a Ex Abrupto (fot. Chiara Fabro)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix, Elvira Vilardell
Administració: Eduard Gómez
Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació — Impressió: Winihard Gràfics, Moià
DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

VIDA MUNICIPAL

Nou cartipàs municipal

Jaume Clarà

La llista d'AraMoià, amb Dionís Guiteras al capdavant, inicia el seu tercer mandat al capdavant de l'Ajuntament de Moià. I ho fa amb un govern en minoria de sis regidors que l'obligarà a buscar com a mínim un vot de suport entre les llistes de l'oposició per a poder tirar endavant molts temes. Ara bé, amb una oposició formada per tres grups diferents, no hauria de tenir grans dificultats per a aconseguir-ho.

Allò que sí que ha canviat respecte a l'anterior consistori, en què l'equip de govern disposava d'una còmoda majoria de deu membres, és que les responsabilitats s'han hagut de concentrar en menys persones. Així, en el ple celebrat el dia 10 de juliol, es va donar compte del nou cartipàs municipal:

Dionís Guiteras. L'alcalde, que fins ara també era regidor de Seguretat i, des de mitjans del mandat anterior, de Medi Ambient, cedeix aquestes competències i assumeix, en el seu lloc, Urbanisme.

Montserrat Ferrer. Continua com a primera tinent d'alcaldia i regidora de Coordinació General, però canvia Recursos

Humans i Serveis Socials per tres altres àrees: Comunicació, Transparència i Participació Ciutadana; Medi Ambient, i Salut Pública, Sanitat i Consum.

Sebastià Ferrer. Assumeix la segona tinència d'alcaldia i les regidories de Seguretat i Via Pública i Mobilitat.

Laia Bonells. Tercera tinent d'alcaldia, s'ocuparà de bona part de les regidories de temàtica social: Serveis Socials; Polítiques d'Igualtat i Diversitat de Gènere —la primera vegada que s'expliciten en el nom d'una regidoria del consistori moianès—; Joventut; Educació, i Civisme i Entitats del Tercer Sector.

Gemma Bisbal. Manté, respecte al mandat anterior, la cartera de Promoció Econòmica i canvia Teixit Associatiu per Recursos Humans i Hisenda.

Gabriel Roselló. Es fa càrrec d'Esports i de Cultura i Teixit Associatiu.

En el ple del 10 de juliol també es van aprovar els altres nomenaments preceptius: Comissió Informativa Única, Comissió Especial de Comptes, representants en diversos òrgans col·legiats (consells

El nou equip de govern (Bonells, S. Ferrer, Bisbal, Roselló, M. Ferrer i Guiteras) el dia de la constitució de l'ajuntament (fot. Sebastià Renom)

sectorials, comissions, òrgans externs...). La regidora de Coordinació General, Montserrat Ferrer, valora per a LA TOSCA com a novetat més important el fet que la Junta de Govern, integrada per l'alcalde i els tres tinents d'alcaldia, també incorpori un regidor de l'oposició amb veu i vot: «Hem volgut fer partícips els grups de l'oposició en les sessions de la Junta de Govern. En aquest sentit, hem cedit l'espai d'un dels regidors de l'equip de govern per tal que els altres grups municipals puguin participar amb veu i vot en les sessions de la Junta de Govern Local. Ara

aquests grups s'han de posar d'acord i decidir com faran el repartiment per a participar en les seves sessions en base a la seva representació en el Ple.» A proposta de l'oposició, AraMoià va accedir que els grups que no hi tinguessin membres de ple dret, n'hi poguessin tenir un amb veu, però sense vot.

La bona entesa entre govern i oposició no va ser, però, completa. L'aprovació de les retribucions dels regidors es va haver d'ajornar per a un pròxim ple pel vot unànim de Junts per Moià, Capgirem Moià i el PSC.

Guiteras no succeeix Prat de la Riba

Josep Font

El dijous dia 11 de juliol es va constituir la nova Diputació de Barcelona, a l'edifici de Can Serra de la Rambla de Catalunya - Diagonal. És un immoble històric, construït per Puig i Cadafalch en 1908 i molt reformat en els anys vuitanta pels arquitectes Correa-Milà. La sala de plens, ubicada al soterrani de l'edifici, és una sala funcional. A més de les banderes, a la presidència de la sala hi destaca, com a

únic element ornamental, un bust d'Enric Prat de la Riba.

Al ple de la Diputació s'hi va arribar amb empat de diputats entre el PSC i ERC, amb setze cadascun, mentre que els de JxCat havien baixat a set. En Comú n'havia obtingut cinc; Ciutadans, quatre; dos, el PP, i un diputat, TotxTerrassa (Jordi Ballart, que havia estat alcalde pel PSC i a aquestes eleccions hi va concórrer

per pel seu compte i va guanyar de nou).

El ple va quedar constituït en segona volta, amb 23 vots (els del PSC i JxCat), que donaven la presidència a Núria Marín, del PSC, alcaldessa de l'Hospitalet. Dionís Guiteras va obtenir 17 vots (els d'ERC més el diputat de TotxTerrassa). Nomenada Núria Marín, Dionís Guiteras va intervenir en el ple per dir que els vots amb què s'havia fet el nomenament era un menys dels que hauria obtingut ell amb els suport de JxCat, que hi havia «una opció per a treure els anhels de democràcia i de llibertat» i «que no ha sigut així».

El ple es va celebrar en un ambient caldejat. Era de les primeres vegades que la Diputació presenciava una protesta al carrer i hi havia hagut retrets públics per l'anunci del pacte que es va consumir el dia 11. La manca d'unitat entre ERC i JxCat s'havia fet patent en les negociacions en moltes alcaldies de Catalunya i ha continuat després en la constitució dels consells comarcals.

Els dies anteriors al ple va haver-hi propostes públiques entre els dos partits. Guiteras va aparèixer en diverses ocasions a TV3 i en les cadenes de ràdio de més audiència. Des de JxCat van proposar que ERC trenqués els pactes als municipis on JxCat havia estat la llista més

votada i on ERC s'havia posat d'acord amb el PSC. Des d'ERC es va dir que havien ofert la presidència de la Diputació i que no havien obtingut resposta.

En el transcurs del ple, la representant dels Comuns va afirmar que, en pocs dies, la Diputació havia sortit més a la premsa que en els vuit anys darrers. La decisió a la Diputació va fer bullir les xarxes. Lluís Llach, per exemple, afirmava: «Sincerament, no em creia que JxCat fes un disbarat d'aquesta magnitud. Els qui som fora de la bombolla poltrònica SEGUIM.»

Dos dies després de la constitució del ple, Dionís Guiteras va ser entrevistat per Cristina Puig en el programa FAQs de TV3. Guiteras va afirmar que «en l'anterior legislatura el pacte entre JxCat i ERC amb la presidència de Mercè Conesa havia funcionat prou bé. Em preocupa que PDeCAT i JxCat facin un viratge de 180 graus» i va reivindicar, per a l'independentisme, «un màxim d'institucions alineades en una mateixa direcció, i la Diputació n'és una, la tercera en importància». Sense citar-la, Guiteras va matisar unes declaracions d'Elsa Artadi, que havia afirmat que «la unitat independentista ha tocat fons», afirmant, però, Guiteras que «és veritat que ha tocat confiances».

Sala de plens de la Diputació, al final de l'anterior mandat

Dionís Guiteras entrevistat per Cristina Puig en el programa FAQs

MOIANÈS

Notes terçolenques

Ramon Puig

Canvis a la Casa Gran

El fet d'haver doblat el nombre de regidors també ha obert tot un ventall de feines a distribuir entre els vuit regidors. Donem-hi una ullada.

Toni Massot, que havia substituït anteriorment l'Albert Obrero, passa a ser segon tinent d'alcalde, amb Medi Ambient i Seguretat Ciutadana.

Roser Galí, que, a causa dels seus coneixements, apuntava en la direcció de l'economia, s'ocuparà, davant la meua modesta sorpresa, de Benestar Social i Salut Pública. En l'etapa anterior va promoure un estudi socioeconòmic sobre el comerç de la vila. La realitat, penso jo, s'imposa i, amb estudi o sense, el petit comerç local va navegant per una costa abrupta i plena de roques... En un pròxim article ja parlarem del fet que, en un any i mig, hagin tancat sis establiments diversos (cal dir que en tres d'aquests locals s'hi han situat ofertes diferents en cadascun dels llocs). Semblaria lògic dirigir el vaixell, per part d'ella, vers una banda «més pràctica».

Xavi Comellas entra, amb un bagatge d'assessorament en el món de l'empresa, a Promoció Econòmica, Comerç, Indústria, Turisme i Fires.

Oriol Cassó, a qui jo sempre defineixo com a «agitador cultural», li ha correspost Via Pública, Brigada i Logística en les festes. És d'aquelles persones que sempre són al carrer.

Com a homes forts del nou equip, jo ressaltaria el primer tinent d'alcalde, Dani Cabana, amb Hisenda i Esports, i Albert Obrero, amb una quasi macro-regidoria de Cultura, Memòria Històrica i Educació.

I l'oposició? A l'experiència política d'Oriol Prats cal afegir-hi l'empenta de la joventut i la preparació intel·lectual d'Aleix

Roca i Mònica Rovira; però, tal com cantava Bob Dylan fa gairebé seixanta anys, «la resposta només la sap el vent».

En resposta a l'entrevista a Albert Obrero

En el programa que tinc el petit honor de fer setmanalment a Ràdio Castellterçol vaig fer un comentari-editorial en referència a la interessant i densa entrevista del número anterior de LA TOSCA. Aquí em limitaré a fer-ne només un petit tastet.

Després de fer un repàs alt per alt de totes les tecles referides a locals, teatre, música, riquesa de les entitats, etc., Albert Obrero entra a valorar un ambiciós projecte de convertir l'ANLA en un possible arxiu comarcal del Moianès. En el camp teòric, res a dir, però la realitat és dura —i ho poso sense cometes—: el 30 de juliol del 2015, i prèvia petició d'un servidor, vaig tenir una llarga xerrada amb l'esmentat regidor i, ras i curt, li vaig demanar que, després de patir la memòria del *Truc*, revista del Moianès una sèrie de menyspreus indissimulats tant per part de la darrera direcció de la publicació com d'ex-alcaldes, ex-regidors, etc., i la destrossa absoluta del local per un vandalisme desacomplexat, hi poguéssim tenir accés i salvar el màxim possible de material. Se'm contestà que tot just acabava de començar el mandat i que esperés... Fet i fet, van passar tres anys, en què, davant d'un parell de correus meus, se'm va contestar amb una barreja de paternalisme i evasives. Tenint en compte que el local del *Truc* era una dependència de l'antiga ANLA, sincerament, no em va agradar gens tota la referència a arxius, documentació històrica... Els fets, considero, han anat per una banda i els propòsits per una altra. Al final, he donat les gràcies per in-

incendis.gencat.cat

RASQUERA

Si oblidem la història, es tornarà a repetir. Al bosc i en zones properes, recorda-ho: no hi llencis burilles ni deixalles, no hi encenguis coets, no hi deixis restes de treballs forestals i no hi facis barbacoes.

#ElFocNoSoblida

Contra els incendis forestals, cap foguera, cap cigarreta, cap descuit.

Diputació de Barcelona | #DibaOberta

Generalitat de Catalunya

7,5 Milions de futurs

tentar reconduir el tema als regidors Toni Massot i Marc Romero.

Dionís, sí - Dionís, no: aquesta és la qüestió a la Diputació

No crec que sigui un tema que hagi estat al carrer, però és evident que durant el darrer quadrienni era motiu de cert orgull polític la vice-presidència primera de la Diputació per part del batlle moianès i president del Consell Comarcal, per allò de tot l'aixopluc de diner fresc que tant en matèria de logística com en cultura arribava o podia arribar de la tercera institució del país. En algun comentari oficiós que he pogut sentir, es donava per bo que, essent una llista independent la guanyadora a Castellterçol, seria fàcil que no canviés gaire el tema respecte d'abans. De moment, però, amics lectors, ens movem en pura especulació.

Aires d'origen moianès de la Flama del Canigó

No puc negar una certa emoció i il·lusió en fer-me ressò que en la darrera diada de Sant Joan s'ha fet un sentit homenatge a tot un agitador cultural, incansable lluitador antifranquista amb qui vaig fer amistat ja fa quaranta anys: Nemesi Solà i Fanquesa. Fill de la ciutat comtal, els seus pares eren Joan Solà Triadó, flequer barceloní del barri Gòtic, i de la moianesa Maria Pia Fanquesa Garròs, del Forn de Cal Feu. De ben jove, en Nemesi, que ara té noranta

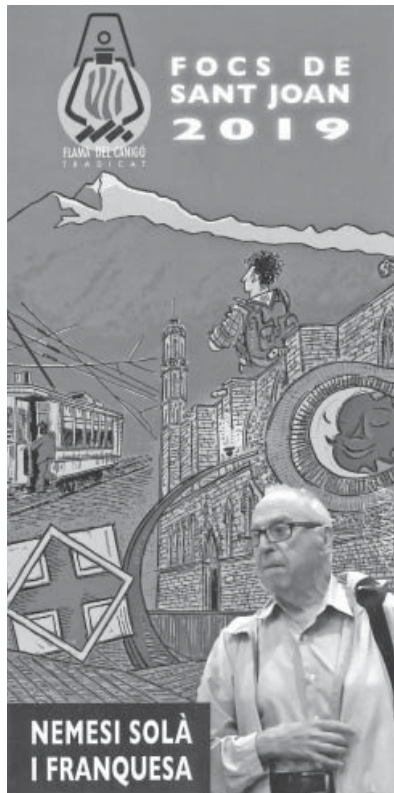
anys, s'integrà a l'Agrupament Escolt Abat Marcet i, ja amb vint anys, es convertí en defensor decidit de la catalanitat en plena clandestinitat. La Flama del Canigó, símbol renaixut de la germanor dels Països Catalans l'any 1955 pel nordcatalà Francesc Pujades, va anar recollint defensors i coordinadors a nivell del Principat: Nemesi Solà s'hi integrà amb entusiasme. Al Moianès, la Flama entrà de la mà del rector de l'Estany, que, si la memòria no em falla, ja era Mn. Aureli Pou; a Moià l'impulsà el dissortadament traspassat Mn. Josep Sala Bach, i a Castellterçol el mateix Nemesi, connectant amb l'activista cultural i nacionalista Joan Sagalés, que portava l'avui Hotel La Violeta.

Nemesi Solà passà gran part de la guerra civil a Moià i recorda molt bé nombroses vivències i anècdotes d'aquells anys. L'any 2018 la Generalitat li atorgà la Creu de Sant Jordi.

Rastres d'Argelers

Nemesi Solà

El dia 29 de juny el Centre Espai Escènic oferí *Rastres d'Argelers*, obra interpretada per Ariadna Fígols i Aina Huguet, en els papers de les reals Dolors Casapona, de Barcelona, i Maria Grau, de Figueres. Es repassa el calvari de l'exili des de finals de gener de 1939 fins a la primavera d'aquell any, amb tot el rosari de penúries i misèries que els va tocar de viure, amb la molt negativa inoperància de les autoritats franceses. Molt públic, molta emoció i molts aplaudiments.

OPINIÓ

Una realitat tangible

Víctor H. Marcet

La segregació racial, per més que la vulguem embolcallar d'eufemismes, ha estat, és i serà un fet contrastat i constatable en qualsevol societat. No cal anar a situacions històricament xenòfobes d'extrema gravetat com el Ku Klux Klan als Estats Units o l'*apartheid* a Sud-àfrica per a afirmar-ho. En tenim prou amb els fets violents que periòdicament es donen arreu. O amb el tancament hermètic de fronteres de països del centre i nord d'Europa. O amb el creixement exponencial de partits polítics xenòfobs d'extrema dreta. Per autojustificar-nos, podríem pensar en motius ideològics o religiosos, que de tot hi pot haver, però el que veritablement s'hi amaga al darrere és la forassenyada injustícia social nord-sud.

El que no pot seguir essent —i no serà— és que dues zones geogràficament tan properes com són Àfrica i Europa visquin immerses en dues realitats socials absolutament contraposades. Els del nord —no tots— tenim de tot i més. Els del sud, majoritàriament, no tenen res. No debades el món s'ha fet petit. Anar d'aquí a allà tan sols és qüestió d'una estona. Els mitjans de comunicació, tant públics com personals, ens apropen en només uns segons. I de la mateixa manera que nosaltres veiem, sovint amb displicència, les grans injustícies i misèries d'allò que despectivament anomenem tercer món, ells també veuen, amb impotència i desesperació, com en tindrien prou amb una ínfima part del que nosaltres malbaratem.

Els motius d'aquestes diferències són prou coneguts. Àfrica, de fa segles, ha estat sistemàticament espoliada de les seves immenses riqueses naturals en benefici de la nostra desmesurada i estraforària societat de consum. Al principi, a través de les potències colonials europees, que,

a més, delimitaren fronteres a la seva conveniència i que posteriorment hi han propiciat esgarrioses confrontacions ètniques. I ara, tan sols a canvi de mantenir-hi ben greixats els quatre dèspotes d'unes quantes nacions que dictatorialment hi manen i ho permeten. Conseqüentment, el fenomen migratori que estem vivint és tan sols el principi del que ha de venir. I Europa, per una qüestió de proximitat, en serà —ja ho comença a ser— la primera en pagar-ne, merescudament, les conseqüències.

A aquesta transcendental qüestió cal afegir-hi una obvietat. La nostra societat, amb una accentuada i progressiva baixa natalitat, que pot ser motivada per molts factors que ara no entrarem a analitzar, cada dia estarà més envellida. I aquests nouvinguts, que com veiem tenen molts fills, seran cridats a suplir les mancances que nosaltres, voluntàriament o no, estem propiciant. Entre altres, les futures pensions de jubilació, que, com és ben sabut, penjaran d'un fil i, si s'arriben a cobrar, podria molt ben ser gràcies als fills o nés d'aquests que ara arriben a la desesperada en una miserable pastera. Hom, que és un modest navegant vocacional, i poc o molt sap el que és la mar quan està enfadada, sent un calfred només de pensar que ells, tant sí com no, s'hi han d'enfrontar de manera tan precària i amb el dilema de morir en terra de misèria o morir a la mar ofegats. Cal que estigui molt desesperada una mare perquè exposi el seu infant a uns perills d'aquesta magnitud. Nosaltres, que hem tingut la sort de néixer en aquest costat de la Mediterrània, què faríem si ens trobéssim en la seva situació?

Catalunya sempre ha estat terra d'acolliment i, si bona part dels catalans d'avui miressin enrere, veurien que alguns dels

seus antecessors també provenien de terres més o menys llunyanes, empesos per semblants necessitats.

Als provinents de la darrera gran onada migratòria dels anys seixanta molt sovint els sentim a dir que, contràriament als arribats ara, a ells ningú no els va ajudar ni els va regalar res. Obliden, però, que en aquella època de privacions i escassetat generalitzada, ni Catalunya ni ningú no tenia res per donar. I hauran de passar uns quants anys perquè aquests dissortats que arriben ara s'integrin i s'adonin que aquí, per més que ara i degut a l'efecte acolliment els ho pugui semblar, tampoc no és que lliguem els gossos amb llonganisses. Ni tampoc podem erigir-nos en jutges de les seves circumstàncies, pel fet de veure com arpleguen tot els que els donem aquí (roba, queviures...), i altrament siguin solidaris ajudant, amb els diners que guanyen, els familiars que han deixat allà.

En major o menor mesura, a la nostra vila li està passant el mateix que a la resta. Dia a dia veiem com augmenten els residents de color. Perdó..., volia dir negres (temps enrere, conversant amb una persona profundament coneixedora del tema, es va mig ofendre perquè hom els definia com a «persones de color»: «No senyor! —em va corregir taxativament—. Ells són negres i volen ser negres; i com a negres volen ser definits...»).

El moviment migratori actual pot tenir molt o poc a veure amb els esdevinguts anteriorment. Les circumstàncies poden no ser les mateixes, però les conseqüències sí que ho haurien de ser. O no? La resposta a aquesta pregunta dependrà, bàsicament per una qüestió de majoria demogràfica, dels qui ja hi som més que no pas dels nousvinguts. Aquesta és la clau de volta: la nefasta segregació racial abans mencionada. Encara que no ho vulguem recordar, i encara menys reconèixer, els moviments demogràfics

anterior, poc o molt, ja ho van ser, de racistes (qui no recorda la despectiva paraula «xarnego»?). Les greus i contínues polèmiques que ara sorgeixen arreu del territori entre els idiomes català i castellà, ¿què són sinó una de les reminiscències heretades d'aquest sentiment racista que portem intrínsecament adherit a la nostra condició humana i que alguns perversos polítics prou coneguts fan tot el que poden per desenterrar i explotar en benefici dels seus malèfics interessos?

Arribat el dia, que ningú no es pensi que en el futur tots els negres es conformaran fent les tasques més humils i dures i menys retribuïdes de l'escalafó laboral, tal com els passa ara als seus pares acabats d'arribar. Aquestes criatures, vulgues no vulgues, seran tan catalanes —i moianeses— com el qui més. I igual d'intel·ligents que les altres, però potencialment més espavilades perquè hauran fet de la necessitat virtut (als nostres els pugem envoltats de cotó fluix). I igual que van fer els nousvinguts d'èpoques passades, dia arribarà que s'obriran camí per la vida en el si de la nostra societat competint amb els altres i ocupant —els qui tinguin el cap més ben moblat— molts dels llocs de responsabilitat i més ben retribuïts.

Sóc molt conscient de la delicadesa del tema (fet que m'obliga a passar-hi de puntetes), i més en un petit entorn com el nostre, de naturalesa introvertida i conservadora. Tanmateix, no podem amagar el cap sota l'ala i qui dia passa any empeny. Ara que ens trobem al principi del procés, caldria preguntar-se si estem fent els possibles, socialment i econòmicament, per ben encarrilar-lo, procurant que la pròxima generació estigui preparada per al que vindrà. Caldria que hi penséssim i aprenguéssim d'experiències anteriors. Els bons hàbits —i els dolents també— majorment s'adquireixen des de la més tendra infància, en els àmbits familiar i social i, molt important, en l'escolar. És un goig veure

els infants quan surten dels col·legis. Tots de cop, alegres i enjogassats. Però no n'hi ha prou que fora dels col·legis, en les hores de lleure, tots corrin barrejats darrere d'una pilota. També cal que aprenguin que

la vida, més que un joc, és una competitiva lluita per la supremacia, en la qual no hi pot haver cap altra regla que no passi per la tolerància, la superació personal i la igualtat d'oportunitats.

Cançó de les paraules

Pere Criach

Les paraules, pobretes,
estan espantades.
Han passat per la boca
de líders i lladres,
que amb la llei de la força
les han torturades
fins a fer que diguessin
el que interessava
als senyors de la terra
que ordenen i manen.

Les paraules, dolgudes,
parlar ja no parlen;
en passar per tants crits
han quedat eixordades,
les mentides i l'odi
les deixen trinxades
fins al punt que les lletres
no poden tocar-se
per la por que ara tenen
unes de les altres.

Les paraules s'apropen,
es miren i canten,
sempre sense paraules,
perquè els mots ara maten;
amb un tímid murmuri
les notes escampen,
és la música trista
la que per elles parla.
Són cançons sense lletra,
perquè està empresonada.

Les paraules no diuen
res de tot el que saben,
perquè totes les lletres
viuen emmordassades,
fins i tot dels poetes
ara estan espantades.

Especialistes en neteja de tot tipus de conductes de fum:

- Llars de foc
- Calderes calefacció
- Estufes (pel·let, llenya, carbó...)
- Extractor i Campanes i Filtres de restaurants
- Turbines i motors d'extracció industrials
- Instal·lacions amb sortida de fums especials i de greix

**NETEJA
XEMENEIES
VALLDEORIOLA**

Adrià Valldeoriola || Moià || 608 113 117 || www.netjaxemeneiesvall.com

LES ENTITATS INFORMEN

L'Esplai de la Gent Gran informa

El dia 16 de juny es va celebrar novament la Festa Major de l'Esplai. La junta sortint havia decidit que el president de la festa fos el Sr. Ramon Rovira, i la Sra. Glòria Allué va ser homenatjada com a representació de tots els socis i sòcies. Com a record se'ls va lliurar una placa commemorativa en reconeixement als serveis que durant anys han dedicat a la nostra associació. L'acte va comptar amb la presència del nostre alcalde, Dionís Guiteras, que ens va dedicar unes paraules d'encoratjament, acompanyat de la nova regidora Laia Bonells. Es tancà la sessió amb el cant de l'Himne de l'Esplai pels seus Cantaires.

La incògnita de si hi hauria o no nova junta per als pròxims tres anys per fi es va resoldre i, aprofitant la diada de la festa major, es va presentar la nova junta de l'Esplai, que ha quedat constituïda per les

següents persones: Marissa Rosell (presidenta), M. Rosa Janer (sots-presidenta), Montserrat Aliberch (tresorera), Pilar Espuña (secretària). Vocals: Àngel Cabeza, Adelina Guiteras, Sofia Padrisa, Josefina Remon, Ramon Rovira, M. Carme Salinas i Núria Vilarmau.

La festa va acabar amb un dinar a l'Hostal Grau de l'Estany, amb un centenar de comensals, i a la tarda a la sala polivalent de l'Esplai es pogué fer una bona sessió de ball a càrrec del músic Josep Maria.

El cap de setmana del 28 i 29 de juny es va fer l'exposició dels treballs realitzats pels socis i sòcies que han participat en els diferents tallers de manualitats durant el curs 2018-2019, com són dibuix, pintura, puntes de coixí, fer mitja, patchwork, encuadernació i les mandales del «Rei».

Mostra de treballs del taller de patchwork

Notícies del Cercle

Cercle Artístic del Moianès

Durant els mesos de maig i juny han continuat les activitats ordinàries: les classes del dimarts amb la Marina Berdalet, les sessions de dibuix per a infants del dijous a Calders i el dissabte a Moià.

Per altra banda, el grup de *sketchers*, dibuixants, del Moianès hem assistit a les trobades per a dibuixar que s'han organitzat al Moianès i comarques veïnes (el dia 4 de maig a la IV Trobada d'Urban Sketcher de Catalunya a la Seu Vella de Lleida, el 2 de juny a l'Estany, el 16 de juny a Granera, coincidint amb el cicle de concerts del Festival de Granera 2019, i el 13 de juliol a Moià, en l'entorn del festival Ex Abrupto). També hem continuat amb les trobades del segon divendres per a fer retrats al Moianès, aquest cop a l'Estany (Ca la Tona), Castellterçol (Les Tietes), Sant Quirze Safaja (Restaurant del Càmping l'Illa). Aquestes trobades han tingut

una gran acceptació i són un entorn de germanor i de pràctica del dibuix. Montse Liria ens ha anat introduint en diferents aspectes dels retrats i ens ha fet propostes per a provar diferents tècniques. Arran de les trobades del segon divendres, durant el mes de juliol alguns dels retrats han estat exposats a la Biblioteca de Moià. També cal assenyalar que un grup dels nostres *sketchers* va assistir a la trobada de clubs de lectura del Moianès i van retratar assistents i conferenciant.

Dins les xerrades de la biblioteca de l'últim divendres, ha prosseguit el cicle en col·laboració amb el Cineclub La Comarca del Moianès, en el qual s'ha conegut Charles Chaplin amb més profunditat.

El cap de setmana del 21 al 23 de juny el grup d'alumnes del dimarts del Cercle van tenir exposició al Casal amb el títol *Cercle d'experiències*.

Sessió de retrats, a Sant Quirze Safaja

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

Durant el mes de juny es va celebrar el concurs de microrelats «No perdis el tren», organitzat per les biblioteques del projecte Punts d'Informació Turística i amb la col·laboració de Renfe. El premi són dos passis dobles d'Interrail, que es van endur el relat més popular i el més ben escrit.

Tot el mes de juny es va poder veure l'exposició de quadres dels alumnes de l'escola de pintura de l'Esplai.

El juny va ser el mes de les trobades de clubs de lectura: el dia 1, el grup «Llegir el teatre» es va trobar al Teatre Nacional per veure *El gran mercado del mundo*, de Calderón de la Barca, dirigida per Xavier Albertí; el dijous 13 es va anar a la Setena Trobada de Clubs de Lectura, al Teatre La Faràndula de Sabadell, on es va gaudir de *Una Ilíada*, dirigida per Juan Carlos Martel i interpretada per Eduard Farelo; finalment, el dijous 27 es va celebrar la Segona Trobada de Clubs de Lectura del Moianès, a l'Auditori de Sant Josep, amb l'escriptor Jordi Puntí, que va parlar del seu llibre *Això no és Amèrica*. S'hi van reunir persones de Castellterçol, Santa Maria d'Oló i Moià. A la trobada també hi va col·laborar el Cercle Artístic del Moianès.

Montse Sirés va presentar el seu últim llibre, *Jaque mate a la mente*, llibre de sentències i frases que ajuden a la reflexió. Tot seguit, l'esmentada Sirés i M. Àngels Baró, a través del seu llibre *Astrologia viva*, van fer una pràctica al públic assistent.

Al parc es va fer un taller, convidant els nois i noies a convertir-se en investigadors d'insectes: primer es va anar a caçar animalons i tot seguit es va buscar quines característiques tenien.

El divendres 28, passi del tercer capítol del documental *Chaplin desconegut*, titulat «El gran director», activitat organitzada pel Cercle Artístic i el Cineclub La Comarca del Moianès. Durant tot el mes de juliol s'ha pogut veure l'exposició de retrats fets per membres del Cercle Artístic del Moianès en les diverses trobades que fan pels pobles de la comarca.

Cada dimecres de juliol s'han fet activitats a la fresca del parc: els tres primers dimecres, contes i, l'últim, el dia 31, un tastet de jocs de taula a càrrec de l'associació Caldaus.

Durant els mesos d'estiu a la piscina municipal es podrà gaudir de la Bibliopiscina, on es podran consultar revistes, contes infantils, còmics, novel·les...

**CLÍNICA DENTAL
PUJOL**

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODONCIA
IMPLANTS

Delegació moianesa a Sabadell. Jordi Puntí amb els clubs de lectura del Moianès

Xics Festival

El dissabte 29 de juny es va dur a terme al Parc Municipal de Moià la tercera edició del Xics Festival, el festival musical infantil del Moianès. En aquesta edició va predominar un dia molt calorós, però tots els assistents van poder gaudir de grans concerts.

El grup Bon VoJazz i els Acatarrats, creat amb alumnes de l'Espai Musical de Moià, van inaugurar el dia. Un cop acabat el concert es va realitzar una Jam en família on petits i grans van poder expressar-se a través del seu cos. Al migdia va arribar l'hora de La Belluga, un grup d'animació infantil de Santa Perpètua de Mogoda que aquest any ha gravat el seu primer disc, *Paūra*, i que van fer moure tothom amb les seves cançons molt rítmiques.

Havent dinat ens esperava en Teo amb els seus contes, mentre els Xiula es preparaven per a captivar-nos amb un inici de tarda ben mogut. Ja coneguts de l'anterior edició, van connectar amb el públic amb el seu repertori de «Verdura i Peix», «Sucre» i «Polls» entre altres temes. Per tal d'anar-nos preparant per a l'últim concert, l'Espai Musical de Moià va realitzar un taller de percussió corporal a través de la cançó *L'avi que estima el mar*, de Reggae per Xics. Així, quan aquests van començar el seu viatge cap a la lluna, tothom va poder seguir el ritme de la cançó.

Un cop més, les famílies que van assistir al Xics Festival van poder gaudir d'un dia ple d'activitats, tallers i jocs. Gràcies, famílies!

Actuació de Xiula al Xics Festivals

La Universitat d'Estiu del Moianès 2019

Equip de Gestió de la Universitat d'Estiu del Moianès

De l'1 al 12 de juliol vam celebrar la cinquena Universitat d'Estiu Ramon Llull, Campus Moianès, amb la col·laboració de diverses entitats, entre elles Blanquerna. Es tracta d'un potent esdeveniment cultural que se celebra a casa nostra.

Enguany el nombre de participants va ser de cent cinquanta, que pogueren inscriure's a un o més cursos o a alguna de les sessions. Un nombre que fa goig. Ha estat el nivell d'implicació més alt d'ençà que es va iniciar aquesta universitat.

S'hi van fer quatre cursos. Els matins de la primera setmana vàrem gaudir del goig del llenguatge. En Carles Riera ens va fer entrar a l'interior de les paraules del Moianès. Una manera de sintonitzar amb l'ànima comuna del nostre poble.

El curs que s'anomena d'Intel·ligència Emocional va agafant tradició. Va fer-se a les tardes de la primera setmana. La Natàlia Pla ens ajudà a reflexionar des de la «filosofia de davantal» sobre les certeses que donen sentit a la nostra vida. La Marina Berdalet ens presentà l'artteràpia, perquè l'art pot ajudar a curar i tot el que serveixi per a bandejar el sofriment val la pena. Una visió original i ben atractiva. L'Arantxa Coca ens ajudà a créixer emocionalment oferint-nos una aprofundida visió del que implica créixer. Ens féu, també, una exposició breu de l'alienació parental, un fenomen que malauradament es dona en els processos de separació matrimonial. El Dr. Lluís Borràs és metge forense i la seva xerrada ens ajudà a entendre certes conductes criminals. L'Assumpta Sendra ens parlà de la comunicació com a clau en la relació. El periodista Antoni Bassas omplí l'auditori de Sant Josep parlant de les relacions entre Catalunya i Espanya. Una visió sempre intel·ligent i molt ben presentada.

Pel que fa a la segona setmana, tinguerem uns matins que ens ajudaren a llegir la natura del Moianès. Les germanes Montserrat i Pilar Clapers són unes ben conegudes expertes en el tema. Conèixer la natura i la seva dinàmica ens arrela més i més en el territori.

I a les tardes, per tercer any consecutiu, l'Anna Pujol i l'Anna Rifà ens ajudaren a centrar la nostra atenció a través del curs de *Mindfulness*. Cada vegada s'imposa més i més la necessitat de saber aturar el temps i focalitzar-nos en nosaltres per tal de viure amb consciència plena cada moment.

Cal ressaltar que en tots els cursos hi hagué una participació activa per part dels assistents que enriqué les exposicions. La implicació és sempre garantia d'interès i, per tant, d'aprenentatge.

En realitat, els cursos programats eren sis. Però dos no es pogueren fer per manca d'una quantitat d'inscrits que els fessin viables. Ho lamentem. Hi havia un curs d'art a càrrec de la Marina Berdalet i la Roser Oduber. Artistes d'una molt alta sensibilitat i grans, grans artistes. Tampoc no es pogué dur a terme el curs de l'Aram Monfort sobre el franquisme. Una llàstima, perquè teníem una oportunitat de conèixer millor el feixisme, que aquesta és una manera de combatre'l. Esperem que es puguin fer l'any vinent.

Un sopar al restaurant Moianès ens ajudà a cloure una quinzena de jornades de creixement com a poble i com a persones.

Des de la primera edició de la Universitat d'Estiu del Moianès ens ha mogut la dèria d'oferir qualitat. Els professors presenten un perfil d'excel·lència en el seu camp. I, a més, comuniquen bé. Sempre que ha estat possible, hem procurat que fossin de la comarca. Tenim professionals

Sessió de biodiversitat, en el camí de Passarell

d'una gran qualitat i val la pena que ens n'aprofitem.

És una satisfacció que els moianencs i moianesenques anem fent nostra una activitat que ens enriqueix a tots. La cultura és la inversió més rendible. Ens fa millors.

De tothom depèn que la Universitat d'Estiu, com a mostra privilegiada de formació, vagi creixent. I una bona manera de fer-ho és apuntar-s'hi. Parlem de la nostra universitat amb la gent amb qui ens relacionem. Animeu-hi a venir a qui conegueu. És oberta a tothom.

I l'any vinent continuarem. Hi serem; hi seràs! I engrescaràs altres persones.

ACTES I ESDEVENIMENTS

Els gegants vells, restaurats

Jaume Clarà

La Colla Gegantera de Moià, en actiu des de l'any 1983, quan es va fer càrrec de portar els gegants de la vila, fa un parell d'anys que va renovar la seva junta directiva. Sota la presidència de Leandre Ubasart i amb Rosa Maria Sotomayor (vice-presidència), Aleix Roca (secretaria), Marta Bas (tresoreria) i Genís Soler com a representant del jovent, l'entitat, que no ha deixat mai d'estar activa (compta amb uns cinquanta-cinc membres, dels quals una mitjana d'entre trenta-cinc i quaranta participa en la quinzena de sortides que cada any fan fora de Moià), ha endegat nous projectes.

El principal projecte del nou equip, com ja ha anat informant LA TOSCA, ha estat el de la restauració dels gegants vells, que es van acomiadar de Moià durant la Festa de l'Arbre Fruiter de l'any passat i que ara han retornat, una vegada

restaurats i amb nou vestuari, coincidint amb la trobada de colles geganteres que se celebra cada any a Moià a finals de juliol, una festa que aquest any ha tingut un caràcter especial.

LA TOSCA ha parlat amb Leandre Ubasart i Aleix Roca unes setmanes abans de la celebració.

«Quan vam entrar en la junta ja teníem al cap que els gegants s'havien de restaurar. A més, com que aquest 2019 fan setanta-cinc anys, vam pensar que ho podríem aprofitar per a tirar endavant el projecte. Els gegants necessitaven una restauració i uns vestits nous: les capes tenien quaranta anys, els vestits vint-i-cinc o vint-i-is, i l'estructura interna estava fatal. Vam fer un projecte, vam parlar amb diferents constructors, vam tenir els pressupostos i ens vam decantar pel que ens interessava més, el presentat pel Taller d'Escultura

Pràctica d'artteràpia, a Can Carner. Conferència d'Antoni Bassas, a l'Auditori de Sant Josep

Leandre Ubasart i Aleix Roca, davant el local dels Geganterers, a Can Carner (fot. J. Clarà)

Casserras, de Solsona, un taller que ha restaurat altres gegants històrics.»

El taller de Solsona, entre altres tasques, ha recuperat la policromia original dels caps, ja que al llarg dels anys havien estat repintats diverses vegades. I allà mateix se'ls han fet els nous vestits; s'ha volgut que mantinguessin els trets característics que han tingut els gegants de Moià al llarg dels anys, com és el cas del coll aixecat de la capa de la geganta.

El pressupost de la restauració i confecció de vestits puja al voltant de 10.000 euros. El seu finançament de moment està assegurat en un 70%. Un 40% ha procedit de les aportacions populars, tant a través de la campanya del Verkami (que va recollir 2.414,08 euros) com del sorteig de Nadal (1.662,72). Cap a un 30% han procedit de les subvencions públiques (Diputació, 1.250; Generalitat, 400, i Ajuntament de Moià, 927), subvencions que la Colla Gegantera espera poder tornar a obtenir en les convocatòries d'enguany per a poder completar el 30% restant.

Acte de presentació dels gegants restaurats

Quan el lector llegeixi aquestes línies,

l'acte de presentació ja haurà tingut lloc. Parlant amb Ubasart i Roca, ens expliquen amb il·lusió tot el que, unes setmanes abans, tenen previst:

«El dissabte 27 de juliol a la tarda donarem protagonisme als gegantons del poble, tant els de les escoles com els nostres, que faran una petita cercavila. Abans, els nens hauran pogut pintar dibuixos dels gegants. Tots els actes començaran a la plaça de Sant Sebastià, hem volgut centralitzar-ho tot allà.

»Després de la cercavila hi haurà un sopar popular, organitzat pel Cau. I a 2/4 de 10 arriba el plat fort del cap de setmana, el retorn dels gegants a Moià, que es fa amb un espectacle de cultura popular moianesa, que segueix el transcurs festiu de Moià, des del gener, començant per Sant Sebastià fins a la festa major. Anirà evolucionant cada mes, mitjançant un avi i una nena (un capgròs i una gegantona que ens deixaran), que s'explicaran les festes i tradicions de Moià.

»Es fa com una barreja de ball del ciri, gitanes i garrofins; fins i tot les músiques han estat ajuntades, és un *max-mix*. Després, Tres Tombs, Setmana Santa amb els Armats, la Cabra d'Or, festa major

amb sardanistes, ball de nans, bastoners, els gegants, Festa de l'Arbre Fruiter... fins que apareixen els gegants restaurats. Tot l'espectacle es farà a Sant Sebastià, davant de la casa de la vila. Hem volgut que el fons fos l'ajuntament, ja que els gegants sempre han estat allà. Hi col·laboren unes cent vint persones de diverses entitats.

»L'endemà hi haurà la trobada de colles geganteres, al matí, per a donar el protagonisme del dissabte als gegants de Moià. La trobada del diumenge també serà especial, ja que portarem gegants que surten poc, com ara els d'Igualada, els de Reus, els de l'Arboç, els vells de Centelles, que no surten, els de Tona, que, tot i ser més nous, potser fa deu anys que no surten... Hem anat a buscar ge-

gants que no es veuen gaire. Del Moianès hi haurà els de Castellterçol. Aquest any, en lloc d'acabar a la plaça del CAP acabarem a la plaça Major.»

Coincidint amb tots aquests actes, la Colla Gegantera també organitza una exposició de fotografies sobre els setanta-cinc anys dels gegants vells de Moià. Sota el títol de «Evolució gegant», les fotografies antigues no solament mostren els gegants sinó com el seu context, el carrer per on desfilen, ha anat canviant, urbanísticament, políticament, socialment...

Si cada any es pot dir que la trobada gegantera de finals de juliol és el tret de sortida de les activitats de la festa major moianesa, enguany aquest prolegomen segur que ha assolit encara un nivell més alt d'interès.

Els gegants de Moià en el taller de restauració (fot. Geganterers de Moià)

Gominola Teatre, deu anys!

Elvira Permanyer i Sert

El dissabte 18 de maig i el diumenge 19 el grup de teatre infantil i juvenil de Moià, Gominola Teatre, celebrà el desè aniversari de la seva activitat, presentant l'obra *En Peter Pan i el capità Garfi*, de James Barries, amb adaptació per a teatre de Mireia Garolera. Ho van fer a la sala polivalent de l'Esplai de la Gent Gran de Moià, el dissabte amb els pares i mares i el diumenge amb la gent gran de l'Esplai.

En la presentació de l'acte del dis-

Era el curs 2008-2009 que la mestra Isabel Marcos va posar la primera pedra de Gominola Teatre amb *Ets tu el més fort del món?*, una adaptació de Mònica Martí i Isabel Sanz, obra que es va repetir amb alumnes diferents el curs 2013-2014. Següen *Un conte de dimonis i àngels*, de Miquel Rayo i Ferrer, amb adaptació de la mateixa Isabel Marcos; *Un altre conte de Nadal*, a partir de l'obra de Charles Dickens i que repetiren el curs 2010-

2011 amb el grup de noies 5+1 format per Lis Viladrich, Laura Riera, Mireia Garolera, Lashmi Rosec i Esther Homs. Aquest grup presentà també dues vegades *Això no és vida*, del grup T de Teatre. En el curs 2010-2011, *La venta focs del segle XXI*, de Carmina del Río; l'any següent, *Un final feliç per a tothom*, que repetiren el 2016-2017; *Enmig del mar*, d'Adelaida Frías; *Les bruixes*, de Carles Cervelló; *El flautista d'Hamelin*, adaptació d'Isabel Marco; *Quin embolic*, de Mireia Garolera; *Tot*

capgirat, d'Adelaida Frías; *Desaparicions al Museu*, també d'A. Frías; *La historia interminable*, de Michel Ende, amb adaptació per al teatre d'Isabel Marcos.

En aquests deu anys d'activitat, han participat en la mostra anual de grups infantils amateurs de teatre de Catalunya des del 2015. L'any vinent el grup organitzarà a Moià la XVII Mostra.

Deu anys de feina callada i constant, que ha format i engrescat nous aficionats i aficionades al teatre, afavorint valors de companyonia, responsabilitat i treball d'equip.

Ets tu el més fort del món? 2008 (fot. Gominola Teatre)

sabte i de l'obra, la cap més visible del grup, la mestra de l'Escola Pública Josep Orriols i Roca de Moià, Isabel Marcos, va agrair les moltes col·laboracions que durant aquests deu anys han fet possibles les activitats teatrals (maquillatge, vestuari, attrezzo...), actualment amb el suport de Mercè Rodríguez, Mila López, Karina Álvarez i Jaume Priego, entre altres; també va agrair a l'Esplai i a les diverses juntes d'aquests anys haver-los facilitat la sala per a assajar. Es tancà la celebració visionant un recull d'imatges de totes les obres representades i amb un pica-pica.

Representació de Peter Pan i fotografia de grup (fot. Gominola Teatre)

PERFILS

Roser Blàzquez: «El premi és el reconeixement a tant d'esforç i dedicació»

Elisa Roca

Roser Blàzquez

en l'art d'escriure i quines són les teves influències literàries?

Des de ben petita que m'ha agradat molt llegir i escriure. El primer conte que tinc el vaig escriure amb només sis anys. Encara guardo dins una carpeta un bon grapat de contes escrits durant la infantesa i l'adolescència. Després vaig deixar d'escriure una llarga temporada. No hi vaig tornar fins fa uns quants anys, quan em vaig matricular a un curs de narrativa a l'escola d'escriptura de l'Ateneu Barcelonès. Em va agradar tant que vaig decidir continuar els estudis cursant l'itinerari per a escriptors en la modalitat de novel·la. A partir d'aquest moment, ja no he deixat d'escriure.

Se'm fa molt difícil saber quines són les meves influències literàries, perquè sempre intento aprendre dels diferents autors que llegeixo. Reconec que sóc una apassionada de la lectura. Llegeixo molt, i des de ben jove. I segur que el fet de llegir tant ha marcat el meu estil literari en molts aspectes. Però si haig de dir un nom, l'autora que crec que més m'ha marcat és la Mercè Rodoreda. M'encanta la seva mirada, com descriu amb els cinc sentits, el seu domini de la llengua, la creació i la psicologia dels seus personatges...

Què ha suposat per a tu guanyar aquest premi, de reconeguda importància en l'àmbit català?

Va ser una sorpresa molt gran, perquè no m'ho imaginava gens ni mica. Es presenten moltes novel·les i el nivell és molt alt. En l'actualitat no és gens fàcil que una editorial aposti per un autor o autora novells i els concursos són una porta oberta a una possible edició, si és que guanyes.

Parlo amb Roser Blàzquez, barcelonina de naixement i moianesa des del 2004. És la vigent guanyadora, amb l'obra titulada La volada del pinsà, del XXV Premi «Valldaura-Memorial Pere Calders» de novel·la, que cada any atorga l'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès conjuntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Aquesta edició ha comptat amb cinquanta-un originals presentats a concurs, la qual cosa denota la bona salut en l'àmbit literari català que es viu a hores d'ara. Encara sorpresa pel premi, ja treballa amb el Servei de Publicacions de la UAB per anar perfilant els detalls sobre l'edició de la novel·la premiada, que serà presentada en l'acte de Premis Literaris, a principis de novembre, a Cerdanyola.

Roser, ens coneixem de fa anys i conec el teu amor per l'escriptura, però, per a posar en antecedents els lectors, ens pots explicar com t'inicies

Joan Ordeix i Manresa
ELECTRICITAT - ELECTRODOMÈSTICS
FERRETERIA - LLAUNERIA - CALEFACCIÓ - PINTURES

Avda. de la Vila, 38-40
 08180 MOIÀ
 e-mail: joanordeixsl@gmail.com

Tel. 93 830 00 24
 Mòbil 608 13 74 24

GARATGE GROS-MOIÀ, S.L.

MECÀNICA - ELECTRICITAT - PLANXA - PINTURA
SERVEI GRUES - ASSEGURANCES

Ctra. Manresa, 9-11 - 08180 MOIÀ - garatgegros@gmail.com - www.garatgegros.com
 Telèfons 620 881 867 - 938 300 503

CAL ROS
 productes de la terra

llegums fruits secs olives bolets sarròs
 formatges oli melades galetes suc de fruita
 mellelactics cerveses vins cavaes, ...
però sobretot molta pasta!
 C/ Comerç, 9, Moià.

Tel. 608 93 92 33 Direcció Comercial
 Tel. 722 41 39 44 Gerència
 Tel. 640 25 43 45 Dpt. Comercial
 Tel. 93 170 20 28 Oficines
 Tel. 603 75 63 44 Dpt. Assegurances

Pl. Major, 11
 08180 Moià
 serveisdelmoianes@gmail.com
 www.grupserveisdelmoianes.cat

GRUP SERVEIS MOIANES SL
 GESTIÓ IMMOBILIÀRIA

Però, més enllà de si l'editen o no, aquest reconeixement és per a mi la confirmació d'una feina ben feta i la valoració de tant d'esforç i dedicació.

La volada del pinsà ja havia quedat finalista en el concurs Autor Revelació, el 2016, organitzat per l'editorial Rosa dels Vents i l'Ateneu Barcelonès.

Tot i que l'obra premiada és una novel·la, la teva trajectòria va molt lligada al conte, oi?

Escriure una novel·la és molt complex i demana molt temps i dedicació. De fet, *La volada del pinsà* em va costar gairebé quatre anys escriure-la i donar-la per acabada. En canvi, els gèneres curts et permeten escriure més i gaudir dels resultats de forma més immediata. En general són més agraïts i més fàcils de publicar i enviar a concursos locals.

A mi, personalment m'agrada molt variar, obrir-me a descobrir i provar nous gèneres. La novel·la és un gènere major, un gran projecte (la creació d'un món sencer, uns personatges, una història farcida de conflictes...), però el conte i el relat curt demanen molta més tècnica i precisió.

Un cop acabada la novel·la em va venir de gust explorar el món del conte. He escrit contes curts i contes llarg per a adults i també algun per a infants. També microrelats, alguna llegenda... Cada un és un món i té les seves característiques específiques. Amb la poesia m'hi he atrevit poc. És el gènere que em costa més.

Però no ha estat l'únic reconeixement o premi que has tingut al llarg dels anys...

A part de la novel·la, alguns dels meus escrits curts han estat premiats en diferents concursos locals, com són els de Manresa, Moià, Santa Eulàlia de Ronçana, Matadepera, Balaguer, la Seu d'Urgell, els Hostalets de Balenyà i Sant Antoni de Vilamajor. També alguns han estat

publicats en revistes i diaris: *Inèdits*, *Lo Càntich*, *Valors*, *El Segre*, o algunes revistes locals. També he participat dos anys amb l'ARC (Associació de Relataires en Català) en l'edició d'un llibre solidari a favor de la Marató de TV3.

Aquest curs també hem rebut un reconeixement especial del premi Joan Profitós (i, de rebot, un guardó de Sant Jordi atorgat per l'Institut d'Estudis Catalans) amb el projecte d'educació emocional i creixement personal que estan treballant els nens i nenes de sisè de l'Escola Pia de Moià a partir d'un conte llarg que vaig escriure ja fa anys, *El bufó que va haver de marxar de palau*, que narra el camí personal d'un bufó en la recerca del sentit i l'autenticitat del viure.

Roser, què podem trobar en el teu blog (<http://pescamots.blogspot.com/>)?

Ja fa anys que tinc un blog molt senzill on comparteixo allò que escric. A vegades hi penjo textos, o notícies, publicacions... Tot vinculat a l'escriptura.

A partir d'ara, cap on s'encaminen els teus passos en el camp de l'escriptura?

Fa temps que tinc ganes d'escriure una altra novel·la; de fet, ja tinc la història al cap. Però em falta llançar-m'hi i aconseguir trobar el temps i la inspiració necessàries en el dia a dia i poder ser prou constant i fidel al llarg del temps. Escriure una novel·la és apassionant pel fet de crear tot un món; però, justament per això, demana una dedicació i constància que no acabo de trobar. Aquest premi, però, m'ha animat força, així que no descarto posar-m'hi aviat. I no deixar d'escriure relats curts, tampoc. Potser massa reptes per a poc temps!

Des de LA TOSCA li donem l'enhorabona pel premi aconseguit i esperem poder trobar ben aviat la novel·la a les llibreries. I, sobretot, a esperar la pròxima...

José Luis Rodríguez Lara

David Prat

J.L. Rodríguez Lara (fot. D. Prat)

La relació de José Luis Rodríguez Lara amb l'Estany es remunta a finals dels anys setanta: mitja vida! Durant anys, mentre exercia de professor de llengua castellana en diferents instituts de Catalunya, va passar estius i caps de setmana a l'Estany, però ara ja fa temps que hi viu. El seu enamorament amb el poble va ser un autèntic coup de foudre: el primer dia que hi va posar els peus atret pel monestir de Santa Maria de l'Estany ja va emparaular la compra d'un apartament.

J.L. Rodríguez Lara és autor de més d'una desena de llibres, tant en castellà com en català, entre els quals destaquen Gent i llocs de l'Estany (1988), Aproximació a la toponímia del Moianès (2009) i l'antologia poètica Mientras el río baja (2010).

Però a més a més, així que va arribar a l'Estany, mogut per l'entusiasme, la curiositat i la pruija literària, va començar a col·laborar en diferents publicacions de la comarca, sobretot a LA TOSCA, amb articles de temàtica diversa.

Quan arribes a Catalunya?

L'agost del 1956, amb vint anys. Jo em dedicava a despatxar mitjons, pantalons, camises i jerseis a la botiga del meu pare, a Posadas, província de Còrdova. Allò és un país ric, fèrtil i amb molta aigua, la del Guadalquivir. Però la reconquesta va ser perjudicial, perquè els conqueridors no tenien interès a conrear l'horta ni a tenir cura dels recs.

El segon pecat va venir després. Amb les desamortitzacions que el meu poble ha sofert, començant per la de Florida Blanca, certes finques van ser declarades de mans mortes perquè aquells camps se subhastessin i es conreessin. Però els lots de la subhasta eren molt grans i els pagesos, si no eren rics, no tenien diners per a adquirir-los. Els terratinents es van enriquir, van abandonar els camps i se'n van anar a viure a la capital. I han passat anys i allò continua igual. Al meu poble no hi ha feina.

A la botiga, vas començar de jove-net ajudant els pares?

Una vegada acabat el col·legi, em vaig col·locar en la recaptació de contribucions. Devia tenir catorze o quinze anys. Hi vaig aprendre molt, allà, i vaig observar com es defraudava. Jo, com que tenia catorze anys, no cobrava. Però d'això els meus pares ni tan sols se'n queixaven, perquè ho veien com una escola per a mi. En la recaptació em sembla que hi vaig estar dos anys i després em vaig incorporar al negoci del pare. Com els meus germans.

I era pròsper el negoci?

No. Posadas és un poble decadent perquè no hi ha feina. Molta gent del meu poble viu de les subvencions. Allò no funciona. Sembla que el règim està podrit. Jo tenia sis mesos quan va esclatar la guer-

ra. L'any 42 encara preguntava al pare, quan ja era al llit: «Pare, aquest soroll què és?» I és que mataven gent a les parets del cementiri. Allà, un assalariat, una persona amb espardenyes, encara avui desperta suspicàcies. El meu oncle Fermín, el rector del poble, tenia dividida l'església amb unes pintades blaves a terra. De la pintura fins a l'altar major, hi havia els reclinatoris individuals dels senyors, i de la pintura cap al fons de l'església era on hi havia els bancs comuns. I al cinema passava igual. La taquillera et mirava la cara i no et demanava si volies seure a baix o a dalt, ja t'assignava el lloc que et corresponia. A baix, els pobres. I a dalt, els qui pagaven tres pessetes.

Un cop a Barcelona, t'integres en diferents tertúlies literàries i artístiques. Això era durant els anys seixanta i setanta, oi?

Sobretot, anys seixanta. Eren tertúlies artístiques. Polítiques, mai. Allà, la paraula *Franco* no la vaig sentir mai. Vaig participar en la del Trascacho, que era al costat de la capella d'en Marcús. Ens hi reuníem sis o vuit: Carlos Muñoz, Lluís Marsillach, Cazorla, Castillejos, Gregorio Prieto (dibuixant de García Lorca), Tomás Salvador... També hi havia la tertúlia del Cafè Vienès, que era una cafeteria molt gran on es parlava del teatre i de les coses culturals de Barcelona. També vaig anar a la de l'Oro del Rin, formada per quatre o cinc senyors molt vells.

I com contactaves amb aquestes tertúlies?

Hi anava i m'hi asseia. Tenia una certa gràcia per a introduir-m'hi. Hi havia quelcom que atreia: un noi que sent interès per les coses. M'agradava que em parlessin de la Barcelona de temps anteriors, que em parlessin de Riba o d'Espriu. També vaig anar, a Calafell, a la tertúlia d'en Car-

los Barral, en una caseta de la platja que tenia. En Barral pontificava, però era un home correcte i simpàtic.

Vas anar a tertúlies de Sitges i del Vendrell, on vas conèixer Joan Peruchó, i a la de l'Ateneu Barcelonès...

La de l'Ateneu era d'una gent molt mesurada, gens compromesa. Em vaig associar a l'Ateneu el mateix dia que enterraven en Josep Maria de Sagarra, l'any 1961. La gent de l'Ateneu anava amb molta prevenció, perquè havia estat intervingut pel Ministeri d'Informació i Turisme. L'Opus Dei donava suport a la junta directiva, que era presidida per Ignasi Agustí Peypoch, un joseantonianista fundador de la revista *Destino*. Els joves ens reuníem al restaurant i parlàvem molt del Maig francès, de la guerra del Vietnam... Un d'ells era en Baltasar Porcel. Allà hi vaig llegir la col·lecció Bernat Metge. Em vaig llegir Pla sencer i em va interessar. A més jo no sabia català i vaig acabar llegint català amb comoditat.

Tu vas anar a París, oi? El mateix 68.

Sí, a Nanterre. Home, una revolució és la vida! Hi tenia una amiga, a París, i quan va esclatar la revolució me n'hi vaig anar. Vaig estar vivint a casa seva dos mesos i en vaig tornar ple a vessar. París era llibertat. A l'Odéon em vaig posar a recitar García Lorca i els va interessar molt. Tothom va fer silenci! Jo em sentia en el centre del món. I allà la guerra del Vietnam va ser el que em va fer canviar, perquè a París sentia uns comentaris que no tenien res a veure amb el que se sentia aquí. Allà vaig evolucionar. I sobretot em va cridar molt l'atenció que, quan sorties amb una noia, a vegades, per iniciativa d'ella acabaves al llit. En canvi, aquí les noies anaven al rosari!

ART

Ex Abrupto, de nou a Moià

Elvira Permanyer i Sert

Cinqué festival Ex Abrupto, dues vegades a Sant Hilari Sacalm, una a Vic, una a Moià l'any 2014 i de nou per segona vegada a Moià. El centre de les activitats artístiques estava situat en l'edifici de La Masia, antic casal que va ser fonda i restaurant, ara propietat de l'ajuntament, i l'entorn de la plaça de Sant Sebastià. Es presentaren cent vint-i-tres artistes amb dinou projectes expositius, quinze projectes d'accions i/o concerts, divuit parades d'autoedició i cinc tallers artístics.

El col·lectiu Ex Abrupto, que ja ha fet diverses accions a Granollers, Sant Hilari Sacalm, Vic, Torelló o Rubí, entre altres, té com a objectiu descentralitzar l'activitat artística, fomentar els contactes entre els diversos artistes i les seves concepcions i expressions de l'art, i fer arribar a la Catalunya interior les expressions artístiques de totes les disciplines (escultura, pintura, dibuix, fotografia, videoart, música, *performances*...). En paraules de la cara visible del col·lectiu, Eudald Van der Pla: «L'art ha de ser contundent, immoral, rebel i provocar emocions.»

Ex Abrupto va ser coorganitzat pel restaurant Les Voltes de Sant Sebastià, que també va proporcionar la intendència gastronòmica, juntament amb Casa Mas. Un centenar de persones van contribuir-hi econòmicament a través del micromeceatge.

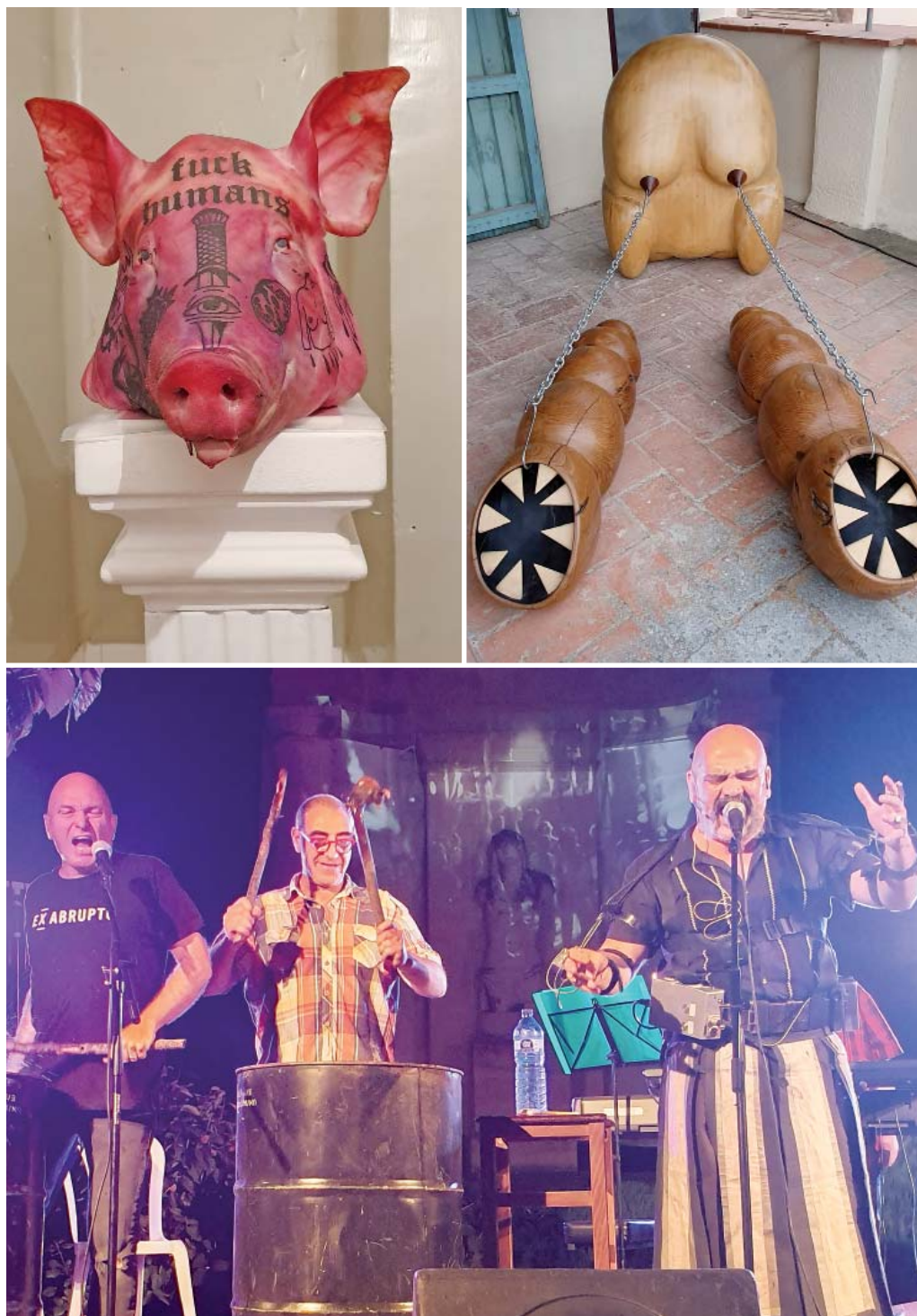
El festival va oferir quatre activitats amb el nom de tallers: l'escola Forma hi participà amb un taller de gravat per a infants; n'hi hagué un de pintura sota la direcció de Marina Berdalet i Aina Garcia; una trobada de *sketchcrawl* del Cercle Artístic i una passejada per la història dels edificis de la plaça de Sant Sebastià, a càrrec de Ramon Tarter, de l'Associació Cultural Modilium.

L'inici de l'Ex Abrupto 2019 el va protagonitzar l'Orquestra de Cambra del Moianès, que es va presentar oficialment al públic fent el concert inaugural, amb obres de Marc Lujan, Dvorák, Civilotti i Bizet sota la direcció de Dani Vallejo, de l'Espai Musical de Moià.

Al migdia s'obrí formalment a La Masia l'exposició d'un seguit de treballs artís-

La plaça de Sant Sebastià va estar concorreguda durant tot el dia (fot. E. Permanyer)

Dues de les intervencions artístiques. C. Padrissa, P. Tantiñà i M. Antúnez en l'actuació dels quaranta anys de la Fura dels Baus (fot. E. Permanyer)

tics amb diferents llenguatges expressius, aprofitant cada racó de l'edifici: les habitacions de les dues plantes, el vàter, la dutxa, el safareig i la terrassa de l'antiga fonda... Es pogueren veure l'exposició de fotografies fetes amb una Polaroid amb el títol de *Shadow is a color*; la *performance* visual *Dependència mútua*, d'Eulàlia Valldosera, premi Nacional d'Arts Plàstiques; el vídeo *De putas*, de Núria Güell, que el defineix com «un assaig sobre la masculinitat»; Medea Tatoo va col·locar a la dutxa un cap de porc tatuat sobre un pedestal amb les paraules en anglès «*fuck humans*»; Anton Pascual presentà al terrat *Avance*, una talla de fusta i acer que, tal com la descriu el mateix artista, mostra una mena de deessa ancestral; Gabriel Guix oferí un petit recull de la seva obra, amb cranis i cadàvers dins urnes de vidre; Jordi Marcet i Rosa Vila-Abadal, ceramistes, van exposar l'obra *Encerclats*, una metàfora sobre l'excés d'informació; Roxanne-Schit presentà la instal·lació *Los Pérez*, una plaga de simpàtiques rates al vàter de La Masia. Entre moltes altres coses...

Dins els «encontres improbables», el grup Anatomia Humana Desmuntable féu una actuació amb la col·laboració dels Bastoners de Moià. A la tarda, Sara Rasiñes B2B Javier Jiménez de Frutos, amb la col·laboració dels Garrofins, van fer dialogar la música electrònica i la música tradicional; Agnès Pe, que treballa i manipula el so i la música, va fer la seva feina en col·laboració amb les puntaires, recollint i processant el so que fan els boxers i ballant els gegants de Moià.

Quaranta anys de la Fura dels Baus

La presència dels fundadors de La Fura dels Baus al festival havia generat una gran expectació entre els moianesos, quaranta anys després del seu debut amb el teatre de carrer a finals dels anys setanta. Era la segona vegada que

Marcel·lí Antúnez, Carles Padrissa, Pere Tantiñà i l'entranyable Quico Palomar es trobaven, artísticament parlant, a Moià. La primera fou quan celebraren els vint-i-cinc anys i l'Associació Cultural Modilunum els dedicà unes xerrades, una exposició i un monogràfic el 2005. La fama dels membres de La Fura, i del Marcel·lí Antúnez en solitari des de 1989, és prou coneguda i sovint són notícia de primera plana pels seus espectacles avantguardistes, amb ús de les tecnologies digitals a tots els nivells. Per tant, la seva presència, de la qual es feren ressò les càmeres de TV3, va ser un èxit de públic.

Una gran grua, un cub transparent ple d'aigua i uns bidons negres auguraven espectacle. Iniciaren la seva participació en el festival, titulada *Accions X2019*, amb una versió combativa i transgressora de *La Caputxeta Vermella*, contada per Teresa Puig, també una de les primeres membres del grup, que no es va voler perdre l'ocasió de celebrar-ho amb els membres moianesos. Seguiren les notes del Quico Palomar per donar pas a l'actuació furera. Des de la grua, una gran bossa, simbolitzant la placenta, s'alçà per damunt de la plaça i de cop i volta trencà aigües i nasqué una fura en forma de dona que cantà enlairada un fragment d'òpera. Més endavant, l'actriu-cantant s'introduí en el cub transparent amb aigua de color vermellós i ple de plàstics, també ressorgí i s'enlairà tot cantant. Tot seguit els «fureros» a l'escenari, el Marcel·lí amb els seus ginys al so de la música i les imatges i en Carles i el Pere percutint, a cor què vols, els bidons. Uns records dels vells i bells orígens! L'organització lliurà als quatre «fureros» un quadre amb la màscara del Pollo, en reconeixement i record dels seus inicis.

El festival Ex Abrupto va continuar ja amb les actuacions nocturnes i durà fins a la una de la matinada. Una jornada per recordar.

Moià, paisatge d'inspiració de Planas Dòria

Roser Portet

L'artista sabadellenc Francesc d'Assís Planas Dòria va estar-se a Moià, capturant els paisatges del poble i el seu entorn natural en les seves teles, durant el darrer any de la guerra civil. L'agost de 1939 es va muntar una exposició a la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, de Moià, i en Just Renom va fotografiar-ho. És el testimoni documental que ens ha arribat d'aquell esdeveniment.

El dia 13 de juliol d'enguany es va inaugurar l'exposició «80 anys de l'exposició Planas Dòria a Moià (Sabadell, 1879 – Barcelona, 1955)» al Museu Rafel Casanova, per commemorar l'efemèride. Els visitants la podran veure fins al propinent dia 15 de setembre. Marta Fàbrega, directora del museu, va donar la benvinguda i pas a les presentacions de la inauguració de Maria Isabel Marín Silvestre, autora dels textos del catàleg, Víctor Obach Planas, el nét més gran de l'artista i actual president de l'Associació Planas Dòria, i Dionís Guiteras, alcalde de Moià. Roser Obach Planas, comissària de l'exposició i néta de l'artista, va explicar la intencio-

nalitat d'aquesta exposició davant mateix dels quadres.

Carles Illa ha fotografiat alguns dels paisatges que l'artista va pintar tal com es troben en l'actualitat; és un plus que s'ofereix a l'exposició, tot i que els enquadraments poden distar respecte als de les pintures. També s'ha encarregat de fer les fotos del catàleg editat en paral·lel. Catàleg que s'ha centrat en l'obra produïda a la nostra vila i que ha estat finançat per la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Moià.

Procedent d'una família burgesa, amb una sòlida formació artística, de bon principi Planas Dòria compaginava la seva feina en els negocis familiars, primer com a representant de fàbriques tèxtils i més endavant d'olis i lubricants, amb la vocació artística.

Havia exposat per primera vegada a Montcada, on estiuejava, l'any 1921. Va tenir ocasió de continuar-ho fent, de manera individual o col·lectiva, durant les dècades de 1920 i 1930. En 1921, a quaranta-dos anys, exposa per primera vegada

Inauguració de l'exposició (fot. R. Portet)

Planas Dòria. Carrer de la Tosca i El Gai. 1938-1939 (fot. C.I.C. – Moià)

a Barcelona, al Petit Saló Serra. A Barcelona hi vivia amb la seva família des de 1913. A partir de 1929 deixa els negocis i es dedica només a la pintura. Coincideix que és l'època en què ingressa en el Cercle Artístic de Barcelona, del qual passarà a ser el president en 1936. L'esclat de la guerra civil va frustrar totes les expectatives culturals de l'entitat. Alhora, ell es va veure obligat a exiliar-se.

De l'estada a Moià de Planas Dòria se'n coneixen vint-i-tres obres segures, tot i que l'artista també va produir obra en altres pobles del Moianès. Es trobava en una llista per a ser eliminat al principi de la guerra; així, doncs, va exiliar-se a diferents indrets de Catalunya. Per què també a Moià? Segurament hi arribà a través de les famílies Vilardell i Permanyer, com a indret on romandria tranquil. Acabada la guerra, a l'agost de 1939 se li muntà l'exposició a Moià. Veiem com els esdeveniments polítics i les afiliacions van tenir un paper important en la vida del pintor.

Després de la guerra continua pintant i exposant. Durant tota la seva trajectòria professional i artística es va relacionar amb artistes i personalitats de primer nivell.

Molta informació ens ha arribat gràcies a l'arxiu familiar, creat l'any 2005 amb l'objectiu de donar-lo a conèixer, conservar-lo i catalogar tota l'obra possible de l'artista. Planas Dòria era molt metòdic i curós a l'hora de guardar i organitzar la documentació; el seu fons està comprès per catàlegs d'exposicions individuals i col·lectives, buidatges de premsa, fotografies d'obres, de celebracions i actes, correspondència, liquidacions econòmiques, llistes de compradors d'obres seves, despeses d'exposicions, relacions amb entitats, ajuda a altres artistes... També s'hi apleguen objectes professionals o familiars. Alhora, l'any 2010 es constituí l'Associació Planas Dòria, per a preservar la memòria de l'artista i el seu llegat.

Planas Dòria es mantingué fidel tota la vida a un estil artístic tradicional: pintar paisatges, utilitzant colors lluminosos, els seus terrosos, verds llampants, grocs lluminosos, blaus apaivagats, amb migtraços amplis i de poca definició deixant les siluetes definides.

Volem destacar un tret en la seva producció, la tria especial per a un tema poc usual dels pintors de les seves característiques: la temàtica industrial. Ho va afavorir el seu passat empresarial i familiar, en què la fàbrica i la indústria eren importants, tot i que altres artistes amb vides familiars industrials no van plasmar-lo mai, per exemple Joan i Josep Llimona, Ramon Casas, Santiago Rusiñol, Joaquim Mir, Isidre Nonell, o el mateix Joan Vila Cinca, mestre i amic de Planas Dòria. Temàtica inusual, doncs, però que també pren relleu en la seva producció per l'enfocament que en fa. Com diu el periodista Plàcid Garcia-Planas: «Planas Dòria va saber veure la bellesa en la indústria, no solament el perfil pacífic de les fàbriques sinó que va pintar el foc de les fàbriques; per tant, com viuen quan bullen, en plena activitat.» Les de Sabadell, les de les rieres basques, les de les conques dels rius Llobregat i Cardener, entre elles la de la fàbrica Borràs de Santa Maria d'Oló. És una llàstima que no puguem conèixer en l'exposició la seva producció d'altres pobles del Moianès.

Apuntem també una peculiaritat en el seu estil pictòric, que el deu definir com a artista, però també com a persona: no podem destriar èpoques dins la seva producció, es manté fidel a temàtiques de paisatge, estil, paleta de colors... Es pot dir que no evoluciona? Una fidelitat sense risc ni voluntat de renovar-se? ¿Coneixia les tècniques, però no era donat a experimentar-les? Tant l'exposició com el catàleg han estat poc ambiciosos per a aprofundir-hi.

level

ACADÈMIA D'IDIOMES

ELS IDIOMES T'OBREN AL MÓN

Anglès, francès, alemany, italià, castellà i català

20 anys d'experiència

5 aules

96% d'exàmens Cambridge aprovats

Classes a partir de 3 anys

LA PRIMERA ESCOLA D'IDIOMES DEL MOIANÈS

UN EQUIP **DINÀMIC** | **PROPER**

ENS ADAPTEM **ALS TEUS HORARIS** | **NECESSITATS**

PROFESSORS QUALIFICATS | **AMB EXPERIÈNCIA**

MÉS DE 800 ALUMNES ENS AVALEN

levelidiomes.com

DE FORA ESTANT

Concert català a Roma

Carles Riera

El divendres dia 14 de juny tingué lloc a Roma, concretament a la basílica de Santa Maria la Major, la interpretació de *Diàleg patriarcal. Oratori per a solos, cors i orquestra*, obra del moianès Mn. Josep Ruaix i Vinyet (el llibret) i de Mons. Valentí Miserachs (la música). És el mateix oratori musical que, dins el projecte Episcopus de la diòcesi de Vic, la tardor passada es pogué escoltar a Catalunya cinc cops (a Vic, a Ripoll, a la Sagrada Família de Barcelona, a Manresa i a Igualada). Fou elaborat en ocasió del mil·lenari de l'elecció de l'abat Oliba com a bisbe de Vic (1017) i del centenari de la mort del bisbe Torras i Bages (1916), dues grans personalitats de la història de l'Església catalana. (Vegeu la crònica publicada a LA TOSCA del número de desembre de l'any passat.)

Organitzat pel bisbat de Vic, en col·laboració amb la Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya i la Delegació del Govern a Itàlia, el concert va ser interpretat per l'Orquestra Simfònica RomaEnsemble, per diverses corals del bisbat de Vic desplaçades a

Roma, pel cor de la Cappella Musicale Liberiana (de Santa Maria la Major), pel cor de veus blanques de la mateixa *cappella* i pels solistes Marta Valero (mezzosoprano), David Maria Gentile (baríton), Albert Desprius (tenor) i Josep Pieres (baix), tots sota la batuta del mestre Valentí Miserachs.

Hi va assistir un nombrós públic i, presidint-lo, hi havia el cardenal Stanisław Ryłko, arxiprest de la basílica de Santa Maria la Major, Romà Casanova, bisbe de Vic, Ester Capella, consellera de Justícia de la Generalitat, Joan Capdevila, diputat, Marcel·lí Joan, director general d'Afers Religiosos, Luca Bezzi, delegat del govern català a Roma, i, entre altres canonges, l'exarca emèrit de Gizé, Antonios Aziz Mina. Presentaren l'oratori als assistents Mons. Miserachs, el cardenal Ryłko i el bisbe Casanova.

Es tracta d'una obra de dos preveres de l'Església vigatana que combina la presència constant de referències a melodies tradicionals amb un text que repassa la història del bisbat, amb evocacions dels

principals personatges que l'han configurada. El nexa d'unió és un diàleg imaginari entre l'abat Oliba i el bisbe Josep Torras i Bages.

Segons la crònica del portal d'internet *Catalunya Religió* (15-6-2019), aquesta interpretació va ser «el primer acte cultural català rellevant en seu vaticana després del concert de l'Escolania de Montserrat a Roma coincidint amb l'exposició d'Antoni Gaudí i la Sagrada Família del 2012». La veritat és que feia impressió sentir cantar

en la nostra llengua i sobre temes de la nostra història en una de les quatre basíliques majors de la Ciutat Eterna.

Amb posterioritat —concretament, el dia 11 de juliol d'enguany— els dos eclesiàstics creadors de l'oratori musical esmentat van prendre possessió de llurs càrrecs de canonges honoraris de la catedral de Vic, per als quals havien estat nomenats pel bisbe Romà Casanova en data 9-10-2018. A títol honorífic, ja formen part del capítol catedralici vigatà.

LLETRES

Una obra molt útil i explícita

Màriam Serrà

Que ningú no s'espanti en llegir el títol de la nova obra de Carles Riera: *Aspectes sintàctics i estilístics de la llengua catalana* (Ed. Claret, Barcelona 2019). Amb aquest recent treball, el filòleg moianès ens presenta, d'una manera rigorosa però entenedora, a l'abast de qualsevol estudiós de la llengua, la solució de dubtes que ens sorgeixen contínuament per les interferències que provoquen en l'ús del català —sobretot a causa de la gran influència dels mitjans de comunicació— llengües com l'anglesa o la castellana.

Aquest llibre, prologat pel gramàtic (també moianès) Josep Ruaix, de 296 pàgines i dividit en dues parts —«Aspectes sintàctics i estilístics» i «Aspectes lèxics»—, conté un total de trenta-nou articles, publicats majoritàriament, com ens explica l'autor en la introducció, dins la revista *Llengua Nacional* entre els anys 1997 i 2018, i alguns altres fins ara inèdits, amb l'afegit d'un índex analític al final que facilita la realització de cerques concretes.

D'aquesta manera, una sèrie de dubtes que se'ns plantegen quan parlem o escrivim són fàcils de resoldre mitjançant les explicacions gramaticals, acompanyades d'un bon nombre de notes a peu de pàgina i exemples provinents de diverses fonts, incloent-hi diccionaris en línia o cerques per Google, que Riera, com a bon pedagog, ens ofereix amb puntualitzacions, opinions i recomanacions.

En la primera part (capítols 1-37), per exemple, ens il·lustra sobre el règim del verb *pensar*. Significa el mateix «pensa venir» que «pensa a/de venir»? I sempre que fem *caldre* ho fem correctament? ¿Sabem del cert si un verb té els pronoms *en*, *hi* lexicalitzats i podem duplicar-los sense fer pleonasmes de relatiu? I, al contrari, ¿abusem de pronoms febles com *en*, *ho* i *hi*?

Observem també que hi ha uns quants capítols dedicats a les preposicions, entre els quals destacariem el bloc que va del 25 al 27. Quantes vegades no sabem si hem d'escriure «dins el calaix», «dins del

Un aspecte del concert, a la basílica de Santa Maria la Major, a Roma

calaix» o «a dins del calaix», o si totes tres fórmules són bones! ¿Repetim o ometem preposicions (i altres termes, com ara articles) erròniament? Diríem «condicions satisfactòries per a ell i la família» o «per a ell i família»? Precisament aquest és un dels temes gramaticals que, a parer nostre, Riera té molt ben estudiat des de fa bastants anys.

En el mateix bloc, són realment aclaridores les conclusions del seu article inèdit (capítol 27) sobre la presència o l'absència de preposició en algunes construccions que indiquen freqüència, del tipus «tantes vegades (a) l'any», «tantes vegades al/el mes» o «tantes vegades al/el dia».

Quant a la segona part, centrada en aspectes lèxics, un dels dos capítols que la configuren (38-39) consisteix en les utilíssimes i interessants observacions sobre els noms d'acció i d'operació tècnica, en què l'autor va comparant les descripcions que en fan diferents diccionaris i gramàtiques, i dona la seva opinió sobre algunes que no resulten prou clares o que creu qüestionables. ¿Són adequats els termes *torneig*, *tornejament*, *tornejatge* amb el

significat de treballar una peça al torn? ¿Defineixen de la mateixa manera *rentat*, *rentada*, *rentament*, *rentatge* el *Diccionari general de la llengua catalana* (el Fabra), el *Diccionari enciclopèdic de medicina*, el *Diccionari de la llengua catalana 3* (Enciclopèdia Catalana, tercera edició) i el *Diccionari de la llengua catalana 2* (Institut d'Estudis Catalans, segona edició)?

Un valor afegit a l'estudi de Carles Riera és que hi trobem referències a l'anglès, com ara la nova tendència a emprar la preposició *en* impròpiament en lloc de la locució temporal *d'aquí a* per a referir-nos al termini d'una durada amb temps previ: «We will see *in* few minutes → Ens veurem *en* pocs minuts → Ens veurem *d'aquí a* pocs minuts.»

En definitiva, es tracta d'una obra de consulta, d'àgil lectura i fàcil comprensió, que no hauria de mancar en les biblioteques dels ensenyants de llengua i que fóra bo que tinguessin en compte els llibres d'estil d'editorials, universitats i altres institucions públiques i privades. Si fos així, ens estalviaríem bastants errors lingüístics i conservariem un català més genuí, com el que Riera va aprendre a Moià.

Versos diversos...

Baltasar Fonts

Salvat, abrandat,
quina tirada més ferma!

Joan Salvat-Papasseit és un poeta de primera fila: el seu tremp, la seva clara presència i la delicadesa del seu saber el fan fresc i curull de coses autèntiques.

El desig —que és també el desig de viure— el trobem en aquest poema jugant «el joc de l'amor» i fent un gran cop d'ull al destí: arriscat, assertiu, memorable.

Si jo fos pescador

Si jo fos pescador pescaria l'aurora,
si jo fos caçador atraparí el sol;
si fos lladre d'amor m'obririen les portes,
si fos bandit, millor,
que vindria tot sol:

els carcellers del món no em sabrien mai
l'ombra,
si fos lladre i bandit no em sabrien el vol.

Si tingués un vaixell m'enduria les noies,
si volien tornar deixarien llurs cors:

i en faria fanals
per a prendre'n de nous.

Fot. C.I.C. - Moià

MOIÀ
Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77
AVINYÓ
Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78
SANT QUIRZE SAFAJA
Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ
Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

HORES CONJUNTES

Cristina Homs Fargas Nº Colegiada: 1456 93.820.91.55 - 659.660.348

Plafons informatius a Moià

Marian Baqués

Aquest curs Moià s'ha vist puntejat amb una xarxa de plafons que informen sobre la història de la vila i dels seus indrets més significatius. Una iniciativa que només podem saludar amb satisfacció. Moià té una història que s'ha gestat al llarg de molts segles. Auscultar el batec d'alguns edificis, construccions, carrers, etc. sempre ajuda tothom —forans o vilatans— a identificar-se amb les seves arrels. Fer parlar les pedres o els espais ajuda a estimar més el lloc. Es tracta de deixar que el silenci esdevingui paraula i la paraula ens permeti descobrir la vida que les estacions de l'any han amagat.

Plafons que informen, hem dit. Informar.

Federico Mayor Zaragoza, en la col·laboració que té en el llibre *Sobre la vida i la mort. Possibilitats i límits de la intervenció humana*, diu unes paraules molt assenyades: «A mi em fa molta por quan de vegades sento que les primeres autoritats dels governs diuen que això de l'educació ara s'arreglarà perquè tots els alumnes tindran ordinador, quan en realitat el que han d'aconseguir tots els alumnes és aprendre a pensar per ells mateixos. Està bé l'ordinador, perquè serà una font d'informació, però primer hi ha la mare. Després, immediatament, el pare. [...] Després vénen els mestres, els educadors, que no són els progenitors però saben educar. Després vénen els llibres, que són una font de meditació i de reflexió, i després, les fonts d'informació, amb el benentès que no s'ha de confondre mai educació amb informació, amb instrucció ni fins i tot amb formació ni amb capacitat, que és la manera de ser capaços de fer coses» (Barcelona 2008, pp. 153s).

De sociologia tampoc no en sé. Però em va encantar llegir el llibre *Invitació a la*

sociologia. Una perspectiva humanística, de Peter L. Berger. Es tracta d'un clàssic escrit en 1963 i que a casa nostra fou publicat en 1986. Avisa: «Sovint s'ha dit que un dels punts febles dels sistemes d'espionatge dels estats totalitaris és que els espies, més que donar compte d'allò que han vist, expliquen allò que llurs superiors tenen ganes de sentir. I això és, evidentment, molt mal espionatge. El bon espia és el que informa explicant "què hi ha". Són d'altres els qui, com a conseqüència de la seva informació, decidiran què és el que cal fer» (Barcelona 2015, p. 18).

Ser informat també depèn d'un mateix. Cal educar-nos-hi: «Aprendre a mirar, saber discernir entre les nostres pròpies mirades, conèixer el sentit específic d'una informació visual resulta cada vegada més important. D'una banda, perquè són tantes les imatges que constitueixen el nostre entorn que, si les contemplem totes d'igual manera, poden acabar per generar-nos indiferència. D'altra banda, perquè quan comencem a veure-hi, se'ns obre subtilment una nova porta d'accés a la sensibilitat, el poder de la qual eclipsarà durant llargs períodes de temps les altres fonts sensibles de contacte amb l'exterior» (Eulàlia Bosch, *El plaer de mirar. El museu del visitant*, Barcelona 1998, p. 57).

La televisió, informa? Ignacio Ramonet, un clàssic en el món de la comunicació, ens avisa: «Molts ciutadans consideren que, confortablement instal·lats en el sofà del seu saló, mirant en la petita pantalla una sensacional cascada d'esdeveniments a base d'imatges fortes, violentes i espectaculars, poden informar-se amb serietat. Error majúscul. Per tres raons: la primera, perquè el periodisme televisiu, estructurat com una ficció, no està

fet per a informar sinó per a distreure; en segon lloc, perquè la successió ràpida de notícies breus i fragmentades (una vintena per cada telediari) produeix un doble efecte negatiu de sobreinformació i desinformació; i finalment, perquè voler informar-se sense esforç és una il·lusió més d'acord amb el mite publicitari que amb la mobilització cívica informar-se costa i és a aquest preu que el ciutadà adquireix el dret a participar intel·ligentment en la vida democràtica» (*La tirania de la comunicació*, Madrid 1998, p. 25).

Un dels darrers llibres que he llegit ha estat *Per combatre aquesta època. Dues consideracions urgents sobre el feixisme*. I he de dir que m'ha deixat preocupat. Com caldria gestionar la informació? «S'ha de saber que la veritat científica es limita a la veritat, als fets, a allò que podem veure, tocar i calcular. La veritat científica és raó, és racional, però la raó, i vull que ho entenguin, no és capaç de calcular un valor, no sap de significats. La raó pot descriure, informar-nos sobre els fets, però no pot explicar-nos quin és el significat moral d'aquests fets, perquè no sap què és bo i què és dolent. [...] Qui, avui en dia, ens ensenya a llegir la vida? Ens hem tornat cecs davant de tot el que és realment important i que fa que la vida valgui la pena de ser viscuda. Perquè, què és allò que avui dia considerem important? És la utilitat, sobretot la utilitat econòmica! El nostre ideal de coneixement, el món de la cultura, la nostra vida social, tot i tothom es mesura amb aquest criteri econòmic.

L'únic que compta són els diners» (Rob Riemen, Barcelona 2018, pp. 114 i 117).

Solució? Educació. Escoltem Z. Bauman: «Necessitem l'educació al llarg de tota la vida per tal que puguem prendre decisions. Però necessitem encara més salvar les condicions que ens donen aquesta possibilitat i la posen al nostre abast» (*Els reptes de l'educació en la modernitat líquida*, Barcelona 2007, p. 43).

Informem, doncs, «[c]ontra l'oblit, per redimir el sofriment, per mostrar gratitud, per pietas, per amor». Requereix Claudio Magris, en el comentari que fa després del text del llibre de la seva esposa, Marisa Madiari, *Verd aigua* (Barcelona 2010, p. 188).

Tornem als nostres carrers, entrem a l'interior de les nostres cases. Sabem què volem, que esperem. D'Espriu, llegim-ne un fragment de *El caminant i el mur*. Concretament del

poema «Amb música ho escoltaries potser millor» (*Obres completes / 1*, Barcelona 1985, p. 338):

*Et diré sempre la veritat.
I si et parlo tan sovint de la meua
quotidiana, solitària mort,
i amb cruel accent carrego
aquesta única síl·laba
del meu petit saber,
és sols perquè m'agradaria que sentissis
dintre teu, ben endins, on acaba
el fred camí al teu darrer sepulcre,
com humilment, silencios,
t'estimo.*

Fot. C.I.C. - Moià

EL RACÓ DIBUIXAT

El carrer de la Cendra (Francesc Viñas), a Moià (Montse Liria)

Sempre m'ha agradat dibuixar

Montse Liria

Sempre m'ha agradat dibuixar, i suposo que és perquè m'agrada mirar les coses i els espais que tinc al meu voltant i abstraure'm, concentrant-me en aquest fluir entre els ulls, la ment i les mans. Coneixent, informant-me, d'allò que tinc al davant.

Dibuixar em dona l'oportunitat de superposar diverses maneres de veure tot això en un sol pla: les línies, les llums, els colors, les formes, els buits... i sovint miro d'encabir-hi l'activitat que s'hi dona, dibuixant persones, vehicles, animals... el que es mou i que apareix en el dibuix de manera accidental i casual, aliè al fet de ser objecte dibuixat.

M'agrada també veure com estic cada cop que m'hi poso, quin humor tinc aquell

dia, amb què em barallo, sortint o no de la meua pròpia zona de confort, fent proves o anant a un resultat «segur»... I en les sortides de *sketchcrawl* pel Moianès, sempre, sempre, tornant a casa amb la sensació agradable d'haver estat davant el paper en blanc, tacant-me les mans, passant fred o calor, i aconseguint un intercanvi molt valuós: havent compartit amb els altres membres del grup els mateixos espais, probablement tenint sensacions molt similars, havent-me meravellat de constatar, un cop més, que les mirades sobre allò que dibuixem són úniques. No hi ha dues persones iguals i, per tant, no trobarem dos dibuixos iguals. I si a més a més hi afegim el bon rotllo del grup, ja posem la cirereta al pastís :)

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer i Sert

M	C	H	A	N	G	U	E	R	A	Z	B	J
A	A	E	X	C	V	B	N	A	M	L	I	H
A	I	P	A	T	A	G	C	L	P	T	S	W
R	N	N	S	O	S	D	L	L	A	R	B	I
R	K	E	F	R	N	H	A	O	J	L	A	R
E	E	G	T	R	N	C	V	C	R	X	L	E
S	L	U	I	A	Z	Y	R	E	T	R	A	T
R	U	I	D	S	P	R	O	S	E	L	L	O
E	M	T	L	Q	O	Ç	S	C	L	B	O	A
R	Q	E	O	B	O	N	E	L	L	S	A	N
R	Y	R	M	A	R	G	O	B	L	E	S	G
E	E	A	I	C	G	I	R	B	A	U	K	A
F	S	S	R	R	A	G	F	E	R	R	E	R

Regidors i regidores de Moià

Busqueu el primer cognom dels regidors i les regidores del nou Ajuntament de Moià. Podeu trobar els noms a la pàgina 66.

UNA MICA D'HISTÒRIA

Oficis i personatges (9)

Forn de calç: Mateu Comellas i Ribera

Roser Portet

Mateu Comellas

Mateu Comellas viu a Navarcles des de 1942, quan als seus dotze anys la família Balaguer el va adoptar. A Barcelona havia viscut a la Casa de Maternitat i a la Casa de Caritat. En Josep Balaguer, a principis dels anys quaranta del segle passat, després de formar societat amb en Pepito Cortés, es convertí en l'únic propietari del forn de calç de Calders.

En Mateu Comellas ha recollit la feina que s'hi feia i ens basem en els seus records i en les dades que ens ha facilitat per a explicar aquest ofici, el de la tecnologia pre-industrial que dona nom a la casa. L'any 2005, Lluís Cerarols va entrevistar Manel Ponsa i Castellano, que hi va treballar durant dotze anys (l'enregistrament de l'entrevista es pot consultar a la secció local de la Biblioteca de Moià). L'any 1952 la família del Mateu va traspassar el forn, que encara va continuar funcionant durant uns quants anys, abans de tancar de manera definitiva.

Quan vas arribar a Navarcles vas poder conèixer la feina de la teva nova família, al forn de calç de Calders...

Sí. Aleshores la producció de calç era viva. De deu a vint treballadors, uns al forn, altres al bosc i els carreters, feien la producció de calç. Les tasques principals per a l'explotació del forn de calç es feien a la pedrera, propera als forns. S'havia de trencar la pedra a una mida manejable i carregar-la al carro per transportar-la a pas de l'animal fins a la boca del mateix forn. L'any 1949, amb la compra d'un camió de carrosseria de ferro i bolquet, es va fer un gran pas.

Amb el carro de trabuc abocàvem la pedra ben a prop del forn, a la part baixa —per la porta—, i entre tres homes, l'un a baix, un altre a la boca d'entrada de l'olla, i un tercer, es col·locaven les pedres a dins, sempre posades de cantó perquè el forn tingués tiratge un cop encès. S'omplia des de baix i s'anava pujant. Un cop era a la meitat de ple, un altre operari, amb la pedra de saldo —pedra refractària resistent al foc— i fent servir fang per a tapar l'obertura de baix, la boca del forn, hi afegia la resta de pedra que faltava per a omplir l'olla fins a dalt. S'omplia tot el forn de pedra calcària, a dalt de tot s'hi posava pedra petita, es tapava amb fang com un paller i es deixava una petita obertura per al fum. Amb la boca del forn carregada de llenya, s'encenia el foc. A mesura que cremava, s'anava tornant vermella i quan ja es torrava s'anava tornant de color groc; el color de la pedra servia per a guiar-se i ajudava a controlar el foc per a fer la part que encara era crua.

Com s'elaborava la calç i es desenfornava?

Un cop ple, es procurava deixar carregat el forn en dissabte perquè el dilluns estigués a punt de fer-hi foc. Segons el forn, el procés de transformar la pedra en calç viva durava cinc o sis dies, depèn de si era el gran de 20.000 kg o el petit de 15.000 kg —les respectives capacitats dels dos forns de Calders—. Un cop cuïta, la pedra perdía quasi la meitat del seu pes.

Al costat mateix dels dos forns hi havia una cabanya, on els treballadors dormien, fent torns per anar controlant el foc tant de dia com de nit —que no espeteguéssim, no quedés embussat i anés cremant contínuament...—. La primera cosa per començar era destapar l'obertura de baix, que era per on es treia la calç. Si no era urgent, esperàvem que fos freda; no era gaire del nostre gust desenfornar de seguida, sense l'existència de guants, amb un tros de sac d'espart era la manera de poder agafar-la.

Es transformava la calç viva en hidràulica...

Per a fer-ho s'amarava d'aigua i es triturava la calç. Era un procés per a passar-ho malament, perquè la calor que desprenia en mullar-la era insuportable. Al principi es feia amb una regadora, i era

angoixós. Aquest procés va millorar en instal·lar l'aigua contínua: amb una mànega era una altra cosa, però tot i això la bovor calenta molestava. L'aigua que consumíem la trèiem d'un pou que es mantenia amb aigua de la pluja i, si escassejava, amb la camioneta i dos bocois de 600 litres dels cellers de cal Torres, anàvem al riu Calders, a tocar de la Colònia Jorba, i amb un embut gran i dues galledes d'entre dos a braços els omplíem; això encara encaria més la feina.

Un cop descomposta a cops de pala, la tiràvem al molí, que la triturava i la transformava en calç hidràulica —feta pols— i anava a parar a una tremuja (forma d'embut amb una capacitat de material més o menys de 1.000 quilos), a baix, on un altre omplia els sacs (aleshores de jute o d'espart) de diferents mides. Els sacs que s'omplien es pesaven en una bàscula, amb un pes de 30 quilos, i desprenien molta pols; quan es va conèixer el sac de paper va ser un gran avenç; tots de la mateixa mida, omplint-los a cop d'ull fins a dalt pesaven 25 kg.

Quines utilitats tenia la calç?

Principalment s'usava per a fer morter per a la construcció; barrejant la calç apagada amb la sorra s'obtenia el morter, que

Treballadors del forn de calç cap a l'any 1950

es feia servir per a arrebossar i lligar les pedres, teules i maons. I com a desinfectant i plaguicida per a desinfectar i millorar la qualitat de l'aigua de les cisternes, emblanquinar les parets (i també els arbres fruiters, per a protegir-los dels insectes). Amb calç viva i sulfat de coure es combatien les plagues dels conreus.

Una part de la feina es feia a la pedrera.

Els treballadors que anaven a la pedrera eren sempre aparellats. Per a fer el forat vertical d'1'50 metres més o menys, l'un havia d'aguantar el pistolet i l'altre amb una maceta donava cops continuats. Aquesta feina durava hores. Teníem un pot amb aigua i de tant en tant en tiràvem un raig dins l'orifici per amassar la pols i amb una canya amb un forat al capdavant trèiem la massa de la pols acumulada a dins.

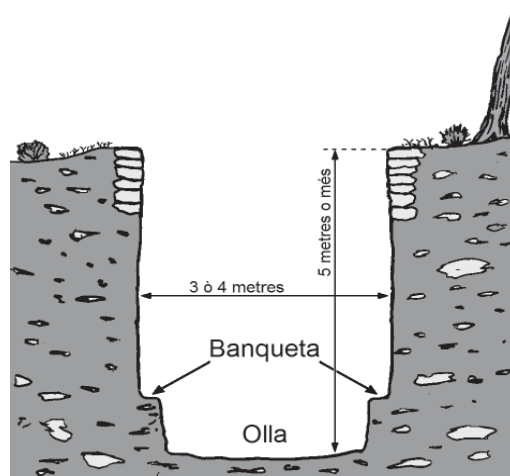
S'havien fet almenys tres orificis separats de l'un a l'altre uns tres metres. Tot seguit, el responsable de fer explotar les barrinades, sempre sol, encenia les metxes amb la llargària suficient per a fugir del perill. Les pedres esmicolades solien anar a molta distància.

Netejar els boscos també era una part important.

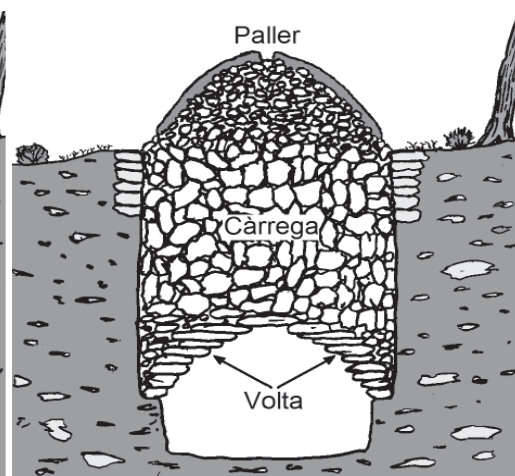
La feina de fer feixos de llenya al bosc la feien treballadors autònoms que cobraven un tant per carga —quatre feixos eren una carga—. Els feixos per a coure la calç eren de branques primes, matolls de romanins, boixos i tota mena de branques del sotabosc i molt matoll, amb un pes més o menys de 30 kg.

A més de pagar per netejar, per a fer els feixos també havíem de pagar un tant al propietari. Si als pins hi havia branca i els feixos eren de bon fer, es pagava més; si al bosc hi havia camins fets i a peu de carretera, el preu variava, i si els feixos eren de molt mal fer, un altre preu. Per a tenir una idea del que costava tot, pensem tan sols que per al transport de feixos teníem cinc cavalls amb els seus corresponents carros i guarniments i carreter, i un altre cavall que enganxàvem al davant quan es tractava de pujades fortes.

Per a fer-hi encabir trenta feixos hi havia la seva dificultat; amb cadenes i molta corda combinaven de col·locar-los uns sota el carro, dins la caixa, a sobre i al costat de l'animal, de manera que una branca no el molestés durant el trajecte i ni li fes cap ferida, a la part del darrere. Entre dos carreters primer carregaven el carro de l'un i després el de l'altre.

Secció d'un forn de calç tradicional

Un forn de calç tradicional, carregat

El forn de calç de Calders en l'actualitat (fot. R. Portet)

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg
Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

També molta part de la llenya la transportàvem amb la camioneta (Citroën C4 de 1.000 kg). Amb aquest vehicle tot un dia dedicat a transportar feixos del bosc al forn de calç s'hi feien, segons el lloc, de set a deu viatges amb dotze cargues de feixos cada cop, més o menys.

La llenya s'anava deixant en uns magatzems al costat dels forns —que han desaparegut—. També s'hi guardaven els sacs de la calç.

Qui eren els clients que compraven la calç?

Si convenia, si el cotxe no donava l'abast, amb aquests cavalls i els carros transportaven calç on fos, als clients de Manresa: a cal Selga, a cal Martí dels mosaics, a cal Guix i després a cal Carrió i a ca la Montserrat al carrer Nou, que servien solament calç viva per als pagesos. També a Súria, Balsareny, Sant Feliu Sasserra, Navàs i on calia. Molts pagesos també venien directament a comprar-la al forn.

A la mateixa casa també hi ha un forn de raig. Com funcionava?

Teníem coneixença que existien altres forns de calç de cuita contínua, altrament dits forns de raig. Interessats aleshores per tenir sempre existència de calç de tota mena, tant hidràulica com calç viva, el meu pare amb l'encarregat van anar a informar-se del funcionament d'un forn continu a Centelles, on sabíem

de l'existència de forns de calç com el nostre.

Un forn que teníem parat per ser molt petit al costat de la casa va ser el més indicat per a posar en marxa aquest sistema de coure la calç. La primera prova no va donar gaire bon resultat, la pedra no es va coure del tot, el cor del centre de la pedra quedava crua. Ho fèiem de la següent manera: una capa de carbó de pedra i una capa de pedra de calç per coure i així s'anava omplint fins a arribar a dalt. S'omplia a mesura que s'anava cremant i podies anar traient calç cada dia.

En Mateu ha recollit el nom de la major part de les persones que van treballar als forns i als boscos per abastir-los de llenya, però per falta d'espai els hem d'eludir. Agraïm la col·laboració de Josep Girabal Guitart per facilitar-nos les il·lustracions de les seccions del forn, el forn carregat i les seves parts. Sortosament aquests forns tenen una nova vida: de manera dignificada formen part del patrimoni arquitectònic i etnològic del nostre entorn. L'any 2008 el forn de calç es va convertir en seu del Centre d'Art Contemporani CACiS, que ha integrat perfectament els dos forns restaurats en la difusió artística i sostenibilitat que hi plantegen. Un centre del qual hem pogut parlar en ocasions anteriors des de les pàgines d'aquesta revista.

L'Estany, discussions i papers de fa cent anys

Isabel Fonoll

Els papers oficials a vegades ens semblen fulls grocs, escantonats i inútils. Però, ben mirats i amb atenció, són un pou de coneixement. Veurem acords i discòrdies de l'Estany en els anys trenta i posteriors del segle passat.

Es diu que, després de l'epidèmia de fil·loxera, hi havia moltes vendes de vinyes, ara inútils, per registrar. Així que la majoria de les actes, vint-i-nou, pertanyen a legalització de propietats. Sense saber ben bé el motiu, la data és similar a tot Catalunya. Potser els anarquistes, que anaven de pujada, havien posat en dubte l'axioma de la propietat. Així que els propietaris es van posar les piles i van escripturar: que quedi clar que el camp és meu!, devien pensar. O potser va ser el govern qui va decidir posar fi al desordre de tantes propietats aparentment de ningú. Així que multitud de terrenys es van escripturar.

Una de les escriptures, ben curiosa, és del rei dels tramvies a Barcelona, Pere Alberch Ruaix. Vivia al carrer Carders i tenia molts cavalls. D'aquell lloc sortien

els ordinaris o «recaders» de l'època, a cavall; hi aparcaven diligències de correu, transport de viatgers i tramvies locals..., tots amb cavall. Encara no s'havia inventat el motor dièsel i es necessitaven molts animals per a ser recanviats al final d'itinerari. Cansats i famèlics, calien relleus frescos. El cas és que el 8 de març de 1933 legalitza una casa al carrer del Dr. Errando (llavors, Sant Pere, 2), herència del seu pare.

S'anomena ca la Gàrgola. Allà hi va viure, durant la guerra civil, el mestre i escultor Joaquim Carbó Vives; va tallar un cap de gàrgola, grassonet i amb la boca molt oberta, que estava a l'arcada central del vestíbul. És una llàstima que en l'última renovació de la casa hagi desaparegut.

Conflictes de caça

El segon paquet de conflictes és per infraccions a la llei de caça. És la de 1870 i ens han arribat almenys vuit casos d'infraccions greus i multitud de lleus. Els amos contracten guardes jurats, que te-

La fàbrica de dalt i l'església, cap a l'any 1910

nen facultat per a aplicar la severa llei i, si cal, avisar la Guàrdia Civil. Són faltes com ara entrar en terrenys no permesos, portar armes no reglamentàries, caçar peces no autoritzades... Per a molta gent del poble, la cacera era una entrada complementària de diners. Fins i tot hi havia qui caçava tota la setmana i el dissabte ho venia al mercat de Vic.

Un dels guardes serà Ladislao Mateo Gil, home ja madur, natural de Villarquemado (Terol). A proposta de Lluís Vila Abadal, amo de l'enorme finca del Castell, després d'un procediment llarg i complex l'acaben nomenant el 23 d'octubre de 1934.

A l'època de Franco veurem Salvador Setvalls Mas, natural de Manresa, de vint-i-dos anys. S'ha casat amb la veïna que viu al Masot, viuda de guerra i amb fills i que busca treball. Tindran nou criatures en total i una d'elles és el brillant jugador del Barça B Lluís Setvalls Morera. Seran els últims llogaters d'aquesta antiga casa.

En 1944, el govern de Franco dicta una nova llei de caça durant els anomenats «años del hambre». Els amos volen posar fi a la cacera furtiva, tan freqüent en aquells anys de secades i glaçades alternatives. Però la nova llei obliga a

nombroses mesures, com ara tancar les propietats, posar-hi guardes de vigilància, donar-ne part a la Guàrdia Civil... Són mesures cares, i alguns veïns de l'Estany s'ajunten per compartir despeses (Senties i Font, entre altres).

Desnonaments

Els lloguers no pagats són molt conflictius. La situació del pagès és molt dolenta en aquells anys i alguns dels amos són avars, severs i exigents. Altres acaben la paciència amb els seus masovers informals, que no tenen cap solució de futur. Cal pensar en la personalitat del jutge de pau d'aquells anys, Josep Roca Laymon. Home d'esquerres i bondadós, mira d'arribar a acords i procura pel pagès, que és la part vulnerable.

El seu germà Sebastià va jugar un paper important durant la guerra civil en la regidoria de Serveis Socials i Treball. Què devia ser d'ells en arribar els nacionals?

Veiem Josep Prat Manalbans, del Grau, el més important propietari del poble. En nom del seu pare, Fernando Prat Parayre, senyor de Barcelona, contra Pere Vila Franquesa. El primer, propietari de la masia Montfred; el segon, masover. Pel febrer del 29 li reclama deutes per in-

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02

compliment de contracte. A més, deu, a canvi de la terra de conreu, una cinquena part dels fruits; així com bales de trepadella i la palla, que va meitat i meitat; i deutes diversos d'anys anteriors... Total del deute: 299 ptes., una fortuna! Sol·licita el desnonament de Montfred. La resolució del cas acabarà al jutjat de Manresa i el masover serà desnonat.

La lluita per la palla reflecteix clarament la mala situació del pagès. Aquí l'amo se li queda la meitat del producte, però, a més, hi ha una llei general: el pagès ha de cedir un rengle de conreu o una mesura de gra cada tres, el 30% del total! Si al pagès li deixen la palla, la pot vendre i millorar el benefici. «Si quiten la palla hi ha la guerra!», fa una dita. I la guerra va venir, un quant temps més tard: revolució i guerra, que tenien com a objectius principals, canvis en la misèria situació de la vida camperola.

El conflicte del safareig

Però el desacord més important i divertit és el de la dona de cal Jan contra el veí de cal Petó.

Maria Casarramona Capellans, natural d'Artés i veïna de l'Estany, contra Pere Rius Alegre, de quaranta-quatre anys i nascut a Collsuspina. La dona declara davant els Mossos que el veí li impedeix de rentar la roba; al·lega que és d'un tuberculós i l'ha de rentar a casa seva. Si continua, l'amenaça amb destruir la bassa.

El veí, un home molt responsable a nivell social, potser fins i tot en excés, en una de les seves passejades havia descobert, intrigat, que la dona rentava uns pantalons que no eren de ningú sota control. La dona no contestava o ho feia amb evasives, cosa que al nostre amic li generava més recel. Finalment, davant l'acusació de tuberculosi, ha d'admetre que la roba del noi no és de ningú de la casa, però de cap manera d'un malalt.

Al fill de cal Petó, Jaume, ningú no li devia fer arribar aquella sàvia màxima que fa: «La precipitació és una mala consellera.» Per tal d'ajudar el seu pare, el que se'n diu *motu proprio*, destrossa la pica perquè no pugués rentar. Som al març de 1924 i el vailet no passa de quinze anys. La dona, veient la bassa desfeta, va a buscar els Mossos, reclamant algú que la hi repari. El pare del Jaume, quan li ho pregunten, explica que ha estat un malentès i que mai no va assegurar amb fermesa que era d'un tuberculós.

Empat a dos i la pica per reparar! Llavors la dona busca una prova, la masovera de cal Costa. Però aquesta no es presenta al judici. Els Mossos, en sentir la paraula maleïda, tuberculosi, la més mortífera de les malalties de l'època, el drac del segle XX, no s'acosten a la casa a fer comprovacions sobre el misteriós hoste.

Finalment, el jutge envia Mossos i metge local a la recerca del fadrí i a comprovar la seva salut. El noi és un fugat del

El Grau

servei militar, camí de França, però està bé. A proposta del jutge de pau, Miquel Farràs, un dels nois el porten a files i l'al-

tre a reparar la bassa trencada, amb un excés de precipitació. Finalment, la pau arriba al poble.

Màquina de trinxar carn

Joan Carrera i Vilardell

A mida que passa, inexorable, el temps i ens convertim en adults, els records que guardem de la nostra infantesa van assemblant-se a les escenes soltes, però carregades de simbolisme, d'una pel·lícula: la pel·lícula de la nostra vida. I, així, aquests moments passats i atrapats ara en el record, assemblant-se a fotografies velles que es guarden en el nostre pensament, passen a formar part de la nostàlgia, personal i també col·lectiva, quan es tracta de records lli-

trossos per desmenussar-los i convertir-los en una fina i espessa pasta.

La invenció d'aquest aparell es deu a l'enginyer alemany Karl Drais, que en el segle XIX va idear per primera vegada una màquina amb una funcionalitat similar. Es tracta d'una de les eines més característiques que en el seu moment van alleugerir la feixuga tasca de trinxar a mà la carn, substituint el clàssic ganivet i el tallant de mitja lluna.

Les trinxadores de carn clàssiques funcionen mitjançant l'accionament d'una

maneta giratòria que mou un eix en espiral sense fi que empeny els trossos de carn que li entren per la boca superior fins a un ganivet rotatori de quatre talls que fa passar els trossos fins a una placa amb orificis per on surt la carn en petits fragments (similar al d'un colador). Se solia passar diverses vegades la carn per la trinxadora per tal d'escollir la finesa del producte final.

Deia una gran alegria arribar a casa i veure la màquina de trinxar la carn un cop neta desmuntada amb totes les seves peces eixugant-se sobre un tovalló estès al damunt de la taula. Era inequívocament el senyal que s'acostava un dia de festa grossa, en la qual estàvem segurs que podríem assaborir, entre altres coses, un àpat suculent.

tes vivències
gats a les tradicions i costums d'un poble, com ara el nostre. Algunes d'aquestes pertanyen a la tradició familiar dels dies de la matança del porc, als de preprar la carn dels canelons per als dies de Nadal, la pilota de l'olla, les mandonguilles, els productes de l'hort farcits..., un costum que representava molt més que el sacrifici dels animals per tal d'aprofitar-ne la carn i tots el seus derivats. Simbolitzava tota una manera de viure.

Carn que s'elaborava a les cuines de les cases fent servir la màquina de trinxar carn o màquina de picar carn, que era l'estri de cuina encarregat de trinxar els

NATURA

La papallona del boix irromp al Moianès

Josep Font

Primer cap de setmana de juliol a Moià. Plena canícula. Ens els telenotícies de TV3 hi apareixen tres moianesos: Josep Antoni Mur (inspector en cap de l'Àrea General del Cos d'Agents Rurals), que descriu i justifica el tancament d'accés als parcs naturals pel risc d'incendi forestal; Xavier Rius, periodista i col·laborador de LA TOSCA, que intervé a TV3 per la seva expertesa amb la ultradreta —un altre risc—, i Dionís Guiteras, que enregistra les primeres reaccions a l'anunci d'un possible pacte PDeCAT-PSC a la Diputació de Barcelona i que el portaran dies després a entrevistes a la televisió i a les principals cadenes de ràdio en programes de màxima audiència, quan es consuma el pacte.

A aquest ambient «amençador» s'hi afegeix a Moià i altres indrets del Moianès una veritable plaga de papallones, que provenen de l'eruga del boix i que apareixen volant i després mortes i que es compten per centenars o milers pels carrers, horts i jardins. L'ambient d'estiu, doncs, agafa un caire de plaga bíblica.

Parlem de la papallona del boix amb Jordi Artola. És biòleg i des de fa dos anys n'està fent seguiment al Parc Natural de la Garrotxa, la comarca on va aparèixer aquesta papallona a Catalunya.

Què en sabeu, d'aquest plaga?

Sabem que és una eruga que viu al Sud-est asiàtic (Corea, Xina...). No hi ha documentada la seva presència a Europa fins al 2007, a Alemanya. Es creu que va arribar amb alguna tramesa de boixos per a viviers. Des d'Alemanya s'ha estès per Suïssa i França.

La primera notícia que se'n té aquí és del 2017 i va aparèixer tant a Galícia i Cantàbria com a la Garrotxa, així que van

Papallones del boix, mortes (fot. R. Portet)

Papallones del boix, mortes, en un carrer de Moià (fot. Roser Portet)

arribar en remeses diferents, a Galícia i a Catalunya. Fa dos anys, a Olot, la plaga va causar fins i tot alarma social, ja que va fer desaparèixer boixos centenaris.

Un dels problemes d'aquesta papallona és que arriba a tres generacions a l'any. És a dir, que la fase de papallones-ous-larves-crisàlides es pot repetir fins a tres vegades, en contrast, per exemple, amb l'eruga del pi. És doncs, molt voraç.

Què s'hi pot fer?

De forma global, no gran cosa. Els tractaments fitosanitaris —ja siguin més aviat químics o més aviat biològics— funcionen en jardins. Si s'hi està a sobre, es pot aconseguir que els boixos sobrevisquin. Ara bé, en els ecosistemes naturals, al bosc, no es poden ni plantejar mesures eficients. Ni físicament ni econòmicament. Les mesures de posar trampes amb feromones per a les papallones serveix més per a controlar les generacions de papallones, per a fer un monitoratge,

que no pas per erradicar-les. En llocs on l'única coberta del sòl és el boix pot ser un problema per a l'erosió, la predictable desaparició dels boixos.

Què podem esperar al Moianès?

Pot ser que col·lapsi perquè les orugues ja no trobin menjar i es vagin morint les poblacions (això voldrà dir també que desapareixeran moltes boixedes) o bé que arribi a un cert equilibri amb depraedors de l'eruga. Ja ho veurem. A cada generació avança i retrocedeix del focus central. De moment, doncs, cap bona notícia per al Moianès: la calor produeix una acceleració del cicle vital, així que a finals d'aquest juliol la nova generació d'erugues tindrà molt impacte en les boixedes.

De moment, amb la informació de què es disposa, el futur dels boixos (*Buxus sempervirens*) al Moianès està amenaçat, com en altres indrets, on han deixat de ser sempre verds.

POLICÚBIC

Lloguer d'espais i trasters a Centelles

699 966 661
626 992 642
699 966 664
info@policubic.cat

NECESSITES MÉS ESPAI?

Explica'ns què necessites. Disposem d'espais en lloguer interiors i exteriors, ideals per a:

TRASTERS
MAGATZEMS
TALLERS
OFICINES
ESTUDIS
i molt més!

Truca'ns i t'informarem sense cap compromís!

Revista número 60

MODILIANUM REVISTA D'ESTUDIS DEL MOIANÈS

Revisitant la parròquia rural de l'època del barroc amb perspectiva històrica
Joaquim M. Puigvert i Solà

El procés de moblatge barroc de l'església de l'Estany (1658-1722)
Josep Galobart i Soler

L'arquitectura barroca a Catalunya: una mirada a través de les parròquies i els santuaris de casa nostra
Carles Freixes i Codina

El Moianès, l'art i l'arquitectura barroques a Catalunya i un epíleg sobre el pintor Marià Colomer Parés
Francesc Miralpeix Vilamala

Culminació del cambril barroc de Moià amb el trasllat de la imatge, i les pintures de Marià Colomer (1795-1799)
Jaume Clarà i Arisa

Ja a la venda a la Casa Rafel Casanova i a les llibreries!

www.modilianum.org

Avinguda de la Vila, 24 - T 93 820 91 30 - 08180 Moià
lafruiteriadecalsens@hotmail.com

Elaboració pròpia
de cremes de verdures, mermelades, codonyat, sofregit...
cuinat de forma tradicional sense cap tipus de colorants ni conservants

La Fruiteria i ara també fruita i
...de Cal Sens verdura ecològica amb
certificat del C.C.P.A.E.

Plaça Colom, 10
T. 93 830 05 56
www.elcolom.com
08180 Moià

SERVIS
INFORMATIC
I COMERCIAL

SIC

SERINCO

CENTRE INFORMÀTIC DE MOIÀ S.L.

e-mail: serinco@centreinformaticdemoia.com - www.centreinformaticdemoia.com

c/ Sant Josep, 17-19, local 2
08180 MOIÀ (Barcelona)
Tel. 938 208 002 - Fax 938 301 138

Plaça Major, 9
Tel. 93 830 01 21
MOIÀ

MISCEL·LÀNIA

A propòsit d'incapacitats: parlem de diversitat funcional?

Francesc Rochel i Vara

Eva, Roger i Dr. Nazarov
(Policlínica Barcelona, 10 juliol)

Comencem per informar-vos de dues bones notícies. La primera i més important és que en Roger el proppassat 9 de juliol va ser novament operat, i amb èxit, pel Dr. Nazarov. Segurament d'aquí a uns quants anys és molt probable que hi hagi d'haver una nova intervenció. Els qui ja heu llegit el conte *Un àngel majestuós* sabeu que el Dr. Nazarov representa al «Gran Mestre Udkà», el Mestre d'ales, i degut a la relació entre realitat i ficció hi ha una connexió d'empatia molt forta entre el metge i la família d'en Roger. Tant és així que el Dr. Nazarov els va dir, concretament a l'autora, Eva Escalera, que ell voldria fer servir en les seves conferències arreu del món el conte i les il·lustracions com a suport per a poder comunicar el seu tractament. També va informar l'Eva que tenia famílies d'Àustria interessades en el conte. Potser en un futur no gaire llunyà caldrà fer un replantejament editorial per aconseguir-ne la traducció al castellà

i també a l'anglès. Un projecte, un futur i una il·lusió...

La segona bona notícia és que TV3, el 12 de juliol, va fer un directe dins el programa *Els matins*, conduït per la Lúcia Heredia. TV3 va venir a interessar-se pel conte i per l'àngel majestuós, en Roger. La periodista Cristina Macias va ser l'encarregada de transmetre el reportatge i de tenir cura molt amablement perquè en Roger pogués viure, juntament amb els seus pares, l'experiència televisiva amb tranquil·litat, i així va ser. La seva mare va explicar amb molta serenitat la finalitat i el motiu d'haver escrit una història tendra i emotiva.

Des de LA TOSCA fem arribar a tota la família la doble felicitació per l'operació i per aquest temps de TV3 dedicat a l'entranyable història, on Moià i concretament la llibreria-papereria La Ploma va fer de plató i suport a la família.

Aprofitem l'avinentsa d'aquest article per a introduir-nos en el concepte de «diversitat funcional». Aquest neologisme va ser creat per Javier Romañach Cabrero (Manresa, 1962 - Madrid, 2018) i Manuel Lobato, l'any 2005. Al marge de tecnicismes feixucs, potser que ens quedem amb la senzillesa de l'expressió i el perquè de la seva creació.

Anem a pams, potser són del tot coneguts els termes, i per posar uns exemples, els de minusvàlua, discapacitat, deficiència, als quals segurament podríem afegir-n'hi més, però tots tindran un comú denominador despectiu i un marcat caràcter pejoratiu. El seu to poc afalagador és utilitzat en la majoria de problemes, sigui en els diferents nivells físics, psíquics o sensorials.

Dit això, a nivell de reflexió i amb una continguda humilitat, cal denunciar algunes actituds de la nostra societat, que entenem com a «normal»: serveixin com a exemples una greu falta de solidaritat, egoismes, enveges, actituds de menyspreu, masclisme, mancança de valors, mostres de xenofòbia, violència de gènere, agressivitat, no acceptació dels col·lectius LGTB i, a partir d'aquí, podríem continuar amb una llarga llista que ben segur ens podria ajudar a completar.

Potser que ens posem en situació d'emmirallar-nos i preguntar-nos si la negativitat de tots aquests exemples no són «incapacitats». Potser no hi ha un problema físic, psíquic ni sensorial, però els termes que defineixen la «diferència» no són per aquestes actituds. La societat els critica, els assenyala, fins i tot els jutja amb una certa benevolència i tot queda així, amb una estirada d'orelles i benvinguts a la societat que normalitza i discrimina; les incapacitats com a «persona», com a «ésser humà» no penalitzen. L'exercici

d'emmirallar-nos i preguntar-nos és molt senzill: quina és la nostra incapacitat envers la societat?

Com a exemple del que hem comentat serveixi el següent. El propassat 1 de juliol es va publicar en el diari digital *Elnacional.cat* un article sobre una nena d'onze anys que va començar un campament d'estiu a la població d'Aldeaduero (Salamanca) per aprendre i reforçar el seu nivell d'anglès. La Irene només va poder estar al campament una sola nit. La presió dels pares, informats pels seus fills, va aconseguir que els responsables del campament adoptessin la decisió de fer fora la Irene. Dit això, poc ens interessa el nivell de «discapacitat» de la Irene, ja que aquest no és el problema, però sí que ho va ser per a tots els adults. El problema real, la màxima discapacitat en tota regla, és la dels pares i els educadors, que no van saber portar la situació i van prendre al final de tot plegat una decisió traumàtica per a la Irene. El més greu de tot és llegir en l'article el següent: «La nena

està "feta pols" i es culpabilitza del que ha passat.» La Irene culpable? No, Irene, si hi ha un culpable és l'actitud d'una sèrie d'adults sense escrúpols i amb un nivell alt de deficiència social.

Sort, Irene!, pensa que trobaràs gent pel món que et farà riure i somniar; els qui han d'estar fets pols són ells i no tu. Irene, una forta abraçada!

Per anar acabant, tots junts hem fet un petit recorregut vivint moments d'intensitat com l'operació d'en Roger o la visita de TV3 a Moià. Hem descobert la possibilitat de deixar d'utilitzar termes despectius, hem fet un recull de les actituds socials actuals, hem conegut la petita però traumàtica història de la Irene i la perspectiva d'utilitzar una expressió, la «diversitat funcional». Per damunt de les paraules,

els rètols i les definicions, hi ha les nostres actituds. Les persones amb diversitat funcional formen part integrant de la societat i ens necessiten i els necessitem. Hi ha un altre neologisme que és un acrònim format per les paraules: «Dignitat i llibertat en la diversitat», és «DIVERTAT».

No voldríem acabar sense desitjar al Roger i a totes les persones amb diversitat funcional que visquin amb intensitat la seva «divertat», amb més o menys privacitat, però amb el màxim respecte i solidaritat de tota una societat que no hem d'estar per davant vostre, hem d'estar al costat i sense diferències. Des de LA TOSCA us convidem a utilitzar els termes descrits, però penseu que les actituds i el fet de fer costat ja és un valor per a compartir i descobrir que tots ens necessitem.

Records moianesos

Germans Solà i Franquesa

Als lectors de LA TOSCA us volem dir que els germans Solà i Franquesa ens sentim moianesos, ja que la nostra mare era filla de Moià: la Maria Pia Franquesa i Garròs, filla de Pau Franquesa i Berengueres i de Teresa Garròs i Bosch, de Cal Feu, que tenien una fleca o forn de pa al carrer de Sant Sebastià, enfront de les escales dels Escolapis. També va néixer a Moià un dels germans, la Maria Montserrat, l'any 1938, quan en els anys de la guerra incivil vivien al carrer de l'Hospital, exactament a cal Tarter.

En els anys trenta també hi passàvem l'estiu, en un pis de la plaça del Colom, i coneixíem algunes masies que visitàvem amb la mare, com eren el Prat, l'Aucella, el Masot, el Molí del Perer, Magadins... i també moltes fonts.

La nostra mare coneixia i estimava tots els voltants de Moià. L'avi Pau li va ensenyar coses del bosc, coneixia les

plantes, els ocells, els bolets i tota mena d'herbes.

Els nostres avis eren prou coneguts: dos fills seus eren escolapis, en Josep i en Joan. També hi havia en Lluís i el petit, l'Estanislau, que fou monjo de Montserrat amb el nom d'Adalbert. L'única noia era la nostra mare, que es deia Maria Pia en memòria de la Mare de Déu de l'Escola Pia. Fou la fundadora dels Pomells de Joventut a Moià (amb el nom de «Verge de la Tosca»).

Els germans Solà Franquesa vam ser deu. Només falta el gran, que va ser monjo de Montserrat amb el nom de Carles. Els altres nou vivim a Calaf, a l'Empordà, a Sabadell, a Barcelona, a Anglès, a Saldes i a Kinshasa (Congo).

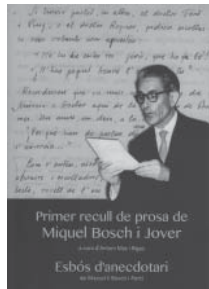
Tots ens sentim moianesos perquè hi tenim les arrels i el cor. Com a germana gran, la Maria Teresa transcriu aquests records.

Amb l'equip de TV3, a La Ploma, 12 de juliol

PUBLICACIONS

Llibres

Antoni Mas i Bigas (ed.). *Primer recull de prosa de Miquel Bosch i Jover. Marcel·lí Bosch i Portí. Esbós d'anecdolari*

Balenyà: Ajuntament de Balenyà, 2019. 282 pp.

Recull d'escrits en prosa de l'escriptor Miquel Bosch i Jover, mestre de minyons que va néixer a Calders (1900), passà la joventut a Artés i exercí el magisteri a Torà de Tost (Urgell) i finalment als Hostalets de Balenyà, on morí (1960). Inclou (pp. 136ss) el parlament que féu a la Festa de l'Arbre Fruiter de Moià l'any 1958.

80 anys de l'exposició de Planas Doria a Moià

Moià: Museu Municipal de Moià, Ajuntament de Moià, juliol 2019

Catàleg de l'exposició del Museu de Moià (vegeu la crònica de les pp. 34-36 d'aquesta TOSCA). Conté uns textos introductoris fets per Maria Isabel Marín Silvestre, de l'Arxiu-Patrimoni del Reial Cercle Artístic, i la reproducció de les obres exposades i d'altres que s'han pogut documentar..

Diaris

Regió7

11-6-2019

«Un estudi de fòssils del Toll mostra que l'ós de les cavernes menjava carn abans d'hibernar. La investigació de l'IPHES a partir de les troballes fetes al jaciment del Moianès conclou que el comportament alimentari variava en el temps».

13-6-2019

«Una entitat situa el castell de Castellcir en la llista de patrimoni amenaçat. L'associació Hispània Nostra diu que el conjunt està en algunes parts "en perill d'ensorrament"».

15-6-2019

«AraMoià no assoleix cap pacte i haurà d'afrontar el pròxim mandat en minoria. L'oposició mostra voluntat d'entesa mitjançant un treball en comissions que ajudi al consens».

16-6-2019

«Guiteras promet "humilitat i diàleg" en la seva revàlida a l'alcaldia de Moià. AraMoià enceta el seu tercer mandat, aquest cop en minoria. Junts per Moià, la CUP i PSC coincideixen en la necessitat de cooperar per fer avançar el poble».

17-6-2019

«El golfista moianès Arnaus cou un US Open per recordar. En el debut en un torneig gran acaba 5 cops per sobre del par del camp».

22-6-2019

«Detingut un conductor que quintuplicava la taxa d'alcohol, al Moianès». «El Moianès busca reeditar el govern d'unitat en el Consell Comarcal, però amb l'escull de la presidència. Guiteras no repetirà al capdavant de l'ens, que té oberta l'opció d'un lideratge

compartit entre ERC i JxCat, empatats en consellers».

25-6-2019

«El Moianès dedica tres jornades a iniciatives de l'economia social».

26-6-2019

«La Festa de la Cabra d'Or de Moià tindrà una edició d'aniversari [10 anys] amb novetats».

3-7-2019

«La Diputació crea un pla estratègic dels equipaments del Moianès». «És una satisfacció que altres clubs s'hagin pogut aprofitar del nostre ascens», entrevista a Gerard Puigoriol "Putxi", futbolista del Prat nascut a Calders.

6-7-2019

«ERC acceptaria partir-se la presidència al Consell del Moianès, però JxCat s'hi nega. Tots dos defensen un govern d'unitat, però els postconvergens volen el lideratge sencer per garantir canvis».

11-7-2019

«Àngels Freixanet i Martí Boada mesclen la fusta i el ferro en una exposició a Calders. L'escultora manresana [filla de Moià] i el naturalista vallesà ensenyen el treball conjunt al Forn de la Calça».

Revistes

—**La Crinca**, núm. 86 (juny 2019), revista de l'Escola Pia de Moià, amb 40 pàgines de temàtica escolar.

—**Cavall Fort**, núm. 1365 (juny 2019), amb l'article «Del llop al gos», de M. Àngels Petit, i una col·laboració del dibuixant Picanyol.

—**Llengua Nacional**, núm. 107 (2019), amb l'article «Ordenació alfabètica», de Josep Ruaix, i «A propòsit de les expressions "tocar a terra" i "tocar terra"», de Carles Riera, que també hi té la ressenya del llibre *Ruta Pompeu Fabra*, de

15-7-2019

«AraMoià, en minoria, pot aprovar a mitges el primer ple del mandat. L'oposició impedeix que prosperi la urgència d'una moció amb petits canvis d'última hora que afectaven la retribució i dedicació dels regidors».

EL PUNT AVUI+

28-6-2019

«Més espais i actes en el tercer Festival de Titelles del Moianès. El festival presenta una extraordinària exposició de titelles tailandeses».

LA VANGUARDIA

6-6-2019

«La Fura, missatge ecològic a l'Acròpolis d'Atenes. Cinc mil persones aplaudeixen la "Norma" apocalíptica de Carles Padrissa amb l'escenari de l'Odèon convertit en una illa de plàstics».

10-7-2019

«La Fura dels Baus celebra els seus 40 anys revivint "Manes" al Museu Marítim de Barcelona».

David Paloma i Mònica Montserrat, i de qui Paloma fa la recensió del manual *Aspectes sintàctics i estilístics de la llengua catalana*.

—**Llengua & Literatura**, núm. 29 (2019), amb la ressenya del llibre *Calidoscopi informal*, d'Albert Jané, signada per Carles Riera.

—**Serra d'Or**, juliol-agost 2019, amb la recensió de *Remei e memorial per a preservar-se i curar de la pesta (1587)*, d'Antoni Girauld, signada per Carles Riera.

ÒPTICA MOIÀ
CENTRE VISUAL

Imma Petitbò Antúnez
ÒPTICA
OPTOMETRISTA
Col·legiada núm. 4870

*Nova tecnologia
per a prevenir la ceguesa*

Plaça Major, 8 - Tel. i fax 93 830 12 88
08180 MOIÀ
www.opticamoia.com

GRAU
FERRETERIA
DES DE 1854

Pl. Sant Sebastià, 6. 08180 Moià. Barcelona
T. 938 300 220 · ferreteriagrau@cadena88.com

TERESA RAFART
Perruqueria

Plaça de St. Sebastià, 3 · Moià
Tel. 93 830 07 07
www.facebook.com/perruqueriateresarafart.com
652 936 899
@mteresarafart@gmail.com
wifi

- Manicures semi-permanents
- Henna
- Servei de depilació làser mèdic

CAL SILLER

NOVETATS MONTSE

Ctra. de Vic, 6 - MOIÀ
Tel./Fax: 93 830 12 26
calsillermoia@hotmail.com

*Confecció de tendals
Capotes per a Jeep
Cortines i decoració
Tapisseria*

BREUS

L'Hospital-Residència estrena bugaderia

El diumenge 14 de juliol, coincidint amb la seva festa i dia de portes obertes, l'Hospital-Residència Vila de Moià va inaugurar la nova sala de bugaderia, amb dues grans rentadores i una assecadora. Fins ara la bugada la feia una empresa externa, però, segons la Junta de l'Hospital, amb la bugaderia pròpia podran reduir costos, alhora que millorar el servei.

Gràfiques Íster

La impremta moianesa Gràfiques Íster ha fet donació a l'Associació Cultural Modilium del seu fons de cartells. El fons conté set-cents onze cartells, gairebé tots relacionats amb Moià, impresos entre els anys 1979 i 2017.

Premi Agustí Grau

L'Agrupació local del PDeCAT de Moià ha creat el Premi Agustí Grau, en homenatge a qui fou un dels membres més destacats de Convergència Democràtica de Catalunya a la vila. El premi neix amb la intenció de contribuir a reconèixer persones o entitats moianeses que

hagin treballat en el camp de la cultura i en aquesta primera edició ha recaigut en Mercè Homs i Ramon Marsinyac per la seva tasca dins del món sardanista local. El guardó va ser entregat el diumenge 21 de juliol, a la Casa Rafel Casanova, en un acte presidit per l'ex-president de la Generalitat Artur Mas.

Visita a una obra d'art vigatana

La doctora en Història d'Art Modern Irene Abril, que ens va guiar l'octubre del 2018 per l'arquitectura de l'església de Santa Maria de Moià en el marc de les jornades «Art Barroc al Moianès», explicarà la taula *Pentecosta*, de l'artista Joaquim Albareda, el dia 14 de setembre a la catedral de Vic. Ens en fem ressò en haver estat ella, en la seva tesi doctoral, qui va identificar com a obra del mateix pintor vigatà quatre escenes sobre taula, descobertes en 1992 sota teles pintades, pertanyents al retaule del Roser de l'església de Sant Joan d'Oló, una identificació important en la retaulística moianesa. Per a més informació podeu consultar la pàgina web: <https://www.cataloniasacra.cat/agenda/detall/info/380>.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Souleymane Kolta, filla de Lama i de Henda, dia 2 de juliol.

Defuncions

Conxita Franquesa Roca, de noranta-quatre anys, dia 5 de juny.

Nazari Alibés Rovira, de setanta-set anys, dia 7 de juny.

Antònia Urgellés Bern, de noranta-set anys, vídua de Ramon Molera Pedrals, dia 7 de juny.

Neus Bargalló Jarque, de noranta anys, dia 8 de juny.

Maria Montserrat Ubach Nuet, de setanta-un anys, dia 16 de juny.

Dolors Comas Playà, de vuitanta-cinc anys, vídua de Josep Aliberch, dia 19 de juny.

Martí Pérez Segarra, de setanta-dos anys, dia 5 de juliol.

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

JUNY 2019

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	23,3	12,2	17,7	3	0	7	SW	0,0	
De l'11 al 20	23,7	12,4	18,0	5	1	4	W	17,6	
Del 21 al 30	31,7	18,5	25,1	9	1	0	SW	4,6	22,2

COMPARATIVA JUNY 1919 - 2019

	Juny 1919	Juny 2019
Mitjana de les màximes	24,3	26,2
Mitjana de les mínimes	12,9	14,4
Temperatura mitjana	18,6	20,3
Màxima absoluta	29,0	38,7
Mínima absoluta	9,0	7,0
Pluja mensual	58,1	22,2
Pluja màxima en un dia	29,2	17,6
Dies de pluja	6	2

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoià.cat*. També es pot seguir al Twitter: @MeteoMoià, i al Facebook: Meteo.Moià.

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **22 d'agost**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de lletres: Gemma BISBAL, Laia BONELLS, Basharat CHANGUE, Montserrat FERRER, Sebastià FERRER, Montserrat GIRBAU, Dionís GUITERAS, Jordi MAR-SINYAC, Dídac RIMOLDI, Gabriel ROSELLÓ, Susana TAPIA, Maria TARTER, Jofre TORRAS.

